24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

1941
МАЙ
17
ШАМАТКУН
114 (5829) №

Чăваш Коммуни

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН, ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН ХАÇАЧĔ.

СТРОИТЕЛЬСТВО ПЛАННЕ СРОКРА ТУЛТАРМАЛЛА

Пирĕн республика строительство планне тултарас тĕлĕшпе пĕрмаях кая юлса пырать. Çак ĕçе туса пыракан организацисем начар ĕçлеççĕ. Вĕсем строительство пахалăхĕшĕн, ĕçсен хăйне ларакан хакне йÿнетессишĕн тивĕçлипе кĕрешмеççĕ. Вăхăтра туса çитермен объектсен шучĕ ÿссе пырать.

Строительство валли государство паракан укçа-тенкĕпе пĕтĕмпех усă курмаççĕ. Хăшпĕр наркоматсемпе хуçалăхлă организацисенче темиçе çĕршер пин, миллионшар тенкĕ укçа усăсăр тăрса юлать.

Заказчиксемпе ĕçе тума кĕрĕшекен организацисем хушшинче çирĕп çыхăну çук, хуçалăхлă договорсене те вăхăтра тумаççĕ, е пурнăçа кĕртсе пымаççĕ. Строительство ĕçĕсен графикĕ материалсем тăратмалли графикпа час-часах килĕшсе тăмасть. Сăмахран, вăрман охрани çуртне тума заказчикăн Чăвашстройтрест валли йывăç-хăма мартăн вуннăмĕшне тăратмалла пулнă пулсан, пĕр хăма та кÿрсе паман; договор тăрăх, майăн пĕрремĕшне 40 тонна ытла цемент кÿрсе килмелле пулнă, пĕтĕмпе те 2,5 тонна кăна кÿрсе килнĕ.

Строительство ĕçĕсене тăвакан чи пысăк организацисенчен пĕри — Чăвашстройтрест шутланать. Чăвашстройтрест тăвакан ĕçсен калăпăшĕ пысăк. Кăçал унăн çĕнĕ строительствăсем тата ытти ĕçсене 3,5 миллион тенкĕлĕх тумалла, ĕç тухăçлăхне 12 процент ÿстермелле.

Анчах Чăвашстройтрест (унăн управляющийĕ Стешов юлташ) питех те начар ĕçлет. Иртнĕ çулти плана 66,2 процент кăна тултарнă. Строительствăри ĕçсен хăйне ларакан хакне йÿнетес вырăнне, тăватă процента яхăн хăпартса янă. Срокра туса çитереймен объектсем кăçалхи çула нумай куçнă.

Кăçалхи ĕçсен результачĕсем иртнĕ çулхинчен те начартарах: пĕрремĕш кварталти плана 45 процент ытларах кăна тултарнă, çав вăхăтрах ĕç укçине планпа пăхнинчен 8 процент ирттерсе расходланă. Вăтам шутпа кашни кун пĕр çын пуçне 58,8 тенкĕлĕх ĕç тумалла пулнă пулсан, 26,3 тенкĕлĕх çеç тунă. Хĕллехи сезонра виçĕ пин ĕç кунĕ чухлĕ ытла простой пулнă.

Паллах, строительство программине тултарма проектпа смета документчĕсем çукки, титульнăй списоксене вăхăтра паманни, е вĕсем уçăмлăн паллă пулманни, строительство валли материалсем çителĕклĕ парса тăманни сахал мар чăрмантарнă, вĕсем чăрмантараççĕ те. Анчах сăлтав вĕсем çинче кăна мар. Строительствăсенче ĕçсем мĕнле пулса пынине тата унта ĕçлекен çынсем çинчен пĕлменни, приказсене пурнăçа кĕртнине тăтăшах тĕрĕслесе тăманни тата дисциплина çукки, ĕçе канцелярла-бюрократла меслетсемпе ертсе пыни — çаксем пулаççĕ те ĕнтĕ начар ĕçĕн тĕп сăлтавĕсем.

Шупашкарти электростанцине Чăвашстройтрест кăçалхипе виççĕмĕш çул юсать. Çакна калас пулать, строительствăри ĕçсем малашне те хальхи пек пулса пырсан, электростанцине кăçал юсаса пĕтерессе шанма хĕн. Унти площадкăсем таса мар, пĕренесем, хăмасем, тимĕр-тăмăр, кирпĕч, гравий, известь ăçта килчĕ унта сапаланса выртаççĕ, пăсăлаççĕ. Бригадăсене нарядсем памаççĕ, штукатурщиксен норма та, расценка та çук.

Çак станцине юсас тĕлĕшпе халĕ те çине тăрса ĕçлемеççĕ. Проектсем çинче тĕрĕсмарлăхсем нумай, çавăнпа та час-часах улшăнусем, тÿрлетÿсем пулаççĕ.

Наркомхоз та, Чăвашстройтрест та çак строительствăна конкретлăн ертсе пымаççĕ, унăн нушисемпе сахал интересленеççĕ. Кăçалхи çул кунти рабочисем патĕнче Чăвашстройтрест управляющийĕ М. Стешов юлташпа трестăн главнăй инженерĕ М. Тюфилин юлташ пĕрер хут кăна пулнă, практикăллă пулăшу паман. Строительство валли слесарьсем кирлĕ, анчах вĕсем Чăвашстройтрестăн çукпа пĕрех.

Пирĕн государство пурăнмалли çурт-йĕрсем, шкулсем, больницăсем тата ытти культурăллă учрежденисем тума кашни çулах укçа-тенкĕ нумай парать. Анчах кашни çул тенĕ пекех çак строительствăсен планĕ пурнăçа кĕреймест. Кăçал, июнĕн 20-мĕшне 2560 çын вырнаçмаллăх вунă шкул туса пĕтермелле. Унсăр пуçне чылай çĕрте пурăнмалли çуртсем, больницăсем, çĕнĕ предприятисемпе мастерскойсем тумалла, халĕ ĕçлекен заводсемпе фабрикăсене пысăклатмалла.

Çĕнĕ çул пуçланнăранпа 4 уйăх çурă иртрĕ пулин те палăрса тăракан ĕçсем туса ирттермен-ха. Наркомхоз, Наркомпищепром, Наркомместпорм, Наркомпрос тата ытти хуçалăхлă организацисем строительство планне тултарассишĕн чăн-чăн большевикла ĕçлесе пымаççĕ. Сăмахран, Чăваш АССР Совнаркомĕ йышăннă тăрăх, Первомайскинчи шкула тепĕр уйăхран туса пĕтермелле. Вăхăт нумай юлман, анчах 201.000 тенкĕлĕх ĕç тăвас вырăнне, 23.700 тенкĕлĕх кăна тунă. Советскинчи, Октябрьскинчи шкулсен строительстви те вăраххăн пырать

Строительствăсем валли материалсем ытлăн-çитлĕн туса кăларасси çине, ку тĕлĕшпе ĕçлекен предприятисен ĕçне лайăхлатасси çине ытларах çаврăнса пăхни кирлĕ. Пирĕн халĕ ĕçлекен предприятисем тата промартельсем республика валли строительство материалĕсем — кирпĕч, известь, черепица тата ытти материалсем çителĕклĕн туса кăларма пултараççĕ. Кăçалхи çул республикăри предприятисен миллионшар кирпĕч, пиншер тонна известь, 1,2 миллион штука ытла черепица туса кăлармалла.

Унсăр пуçне, кăçалхи çул чылай колхозсен хăйсене валли строительство материалĕсем туса кăларма тытăнмалла. Чăваш АССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Чăваш Обкомĕ йышăннă тăрăх, 1941 çулта колхозсенче кирпĕчпе черепица завочĕсем 40 тумалла. Çак заводсен строительстви те сÿрĕккĕн пырать.

Строительство материалĕсем туса кăларакан предприятисем çителĕксĕр ĕçлеççĕ-ха, вĕсем çуллахи сезона тĕплĕн хатĕрленсе çитмен, туса кăларакан продукцин пахалăхĕ начар. Сăмахран, Шупашкарти завод туса кăларнă черепица витнĕ-витменех тĕпренсе пырать, кирпĕч те çирĕп мар. Ку ĕнтĕ технологиллĕ дисциплинăна пăснă пирки пулать.

Строительствăри рабочисен ĕçне организацилес ыйтăва чылай çĕрте манăçа кăварнă. Ĕç вăйне, механизмсене тĕрĕс вырнаçтарса тухманнине, ĕç вырăнĕ хатĕр маррине кашни строительствăрах курма пулать. Хăшпĕр чухне пысăк квалификациллĕ рабочисен ахаль ĕçсене тума тивет. Нарядсем вăхăтра паман пирки простойсем нумай пулаççĕ, паян мĕн тумаллине пĕлмен пирки рабочисене вĕçĕмренех пĕр участокран тепĕр участока куçараççĕ. Бригадăсен, звеносен, рабочисен ĕçне кунсеренех уйрăмăн учета илмеççĕ. Рабочисене сдельщина йĕркипе тÿлемелле туни формишĕн кăна пулса пырать. Кам мĕнле ĕçлет, — çакна мастерсем, участоксен начальникĕсем пачах шута илмеççĕ. Вĕсем социализмлă ăмăртупа стахановла движенине пуçарса пымаççĕ.

Кашни строительствăрах ĕçсен çирĕп графикĕ пулмалла, ăна тултарса пырассишĕн заказчикăн та, ĕçе тума кĕрĕшнĕ организацин те, кашни мастерпа участок начальникĕн ответ тытмалла. Ответсăрлăха тата дисциплинăсăрлăха пĕтермесен, пур пĕрех ĕçсем ăнăçлăн пулса пыма пултараймаççĕ. Строительствăри ĕçсен хăйне ларакан хакне йÿнетесси, материалсене, инструментсене, механизмсене тирпейлĕн тыткаласси, вĕсемпе пĕлсе усă курасси тĕп вырăнта тăмалла. Кашни рабочин, кашни инженерпа техникăн йÿнĕ те çирĕп, пысăк пахалăхлă строительствăшăн пĕтĕм хастарлăхпа кĕрешмелле. Инженерсемпе техниксен строительствăсенче ытларах пулмалла.

Кăçалхи çул строительство енĕпе кая юлса пынине пĕтерес пулать! Стройкăсенче социализмлă ăмăртупа стахановла движенине анлăн сарса ямалла, кашни рабочине стахановла ĕçлеме вĕрентмелле. Строительство программине хисеп енчен те, пахалăх тĕлĕшĕнчен та кашни кун, кашни участок тăрăх тултарса пымалла, туса çитерейме пĕр объект та пулмалла мар.

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМĔН
УКАЗĔ
Художник М. И. Авилова Ĕçлĕх Хĕрлĕ Ялав орденĕпе наградăласси çинчен

Совет живопиçне вăйлатас ĕçре тава тивĕçлĕ пысăк ĕçсем тунăшăн художник Михаил Иванович **Авилова Ĕçлĕх Хĕрлĕ Ялав орденĕпе** наградăлас.

СССР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ М. КАЛИНИН.
СССР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ А. ГОРКИН.

Мускав, Кремль.
1941 çулти майăн 15-мĕш.

Союзри уйхирсенчи çураки

Май уйăхĕн иккĕмĕш пилĕккунлăхĕнче çураки чиккисем сарăлнă. Литва ССР, Калинин, Молотов, Новосибирск, Челябинск облаçĕсем, Удмурт тата Чăваш АСС Республикисем тырă акма пуçланă. Майăн 10-мĕш тĕлне çĕршывра пурĕ çурхи культурăсене 36.032 пин гектар акнă.

Хăвăрт тата пысăк пахалăхпа акмалла!

☆

Трактор сеялкисемпе туллин ĕçлемелле

ЧКАЛОВСКОЕ. Кивĕ Ахпÿрт ялсоветĕнчи «РОКК» колхоз çуракинче çулленех кая юлса пынă. Ку колхозра агротехника правилисене пăсса ĕçлени те сахал мар пулнă.

Кăçал «РОКК» колхоз иртнĕ çулсенче пулнă çитменлĕхсене тĕплĕн шута илнĕ. Çуракине вăхăтра тата лайăх хатĕрленнĕ. Ялхуçалăх машинисемпе инвентарьсене вăхăтра юсанă, акмалли вăрлăхсене пурне те кондицине лартнă, вăрлăхсене алăпа та нумай суйласа хатĕрленĕ.

Колхозниксем кашни кунпа туллин усă курса ĕçленипе тĕштырăпа пăрçа йышши культурăсене пилĕк-ултă кун хушшинче акса пĕтернĕ. Вăрлăхсене пĕтĕмпех ретлĕ сеялкăсемпе акнă, 9—11 ретлĕ сеялкăсемпе кунне 9—10 гектар акса пынă. Сĕлĕпе тулă вăрлăхĕсене пĕтĕмпех яровизацилесе акнă. Хураськин тракторист сменăра 26-шар гектар акать. Ĕç пахалăхне кулленех тĕрĕслесе тăнă. Çапла вара, суха тăвасси акассипе пĕр танах пулса пынă. Иртерех акса хăварнă участоксене, çăмăр хыççăн, иккĕмĕш хут сÿреленĕ.

Пилĕкмĕш номерлĕ трактор бригадинче ĕçлекен Т. Кудякова трактористка каçхи сменăра ĕçленĕ чухне 10—12 сантиметр тарăнĕш çеç сухаланă пулнă. Колхоз правленийĕ Кудякова трактористкăн ĕçне бракласа тепĕр хут сухалаттарнă.

Колхозниксем кĕр калчисене пăхса тăрассине те манса хăвармаççĕ, вĕсем кĕр калчисене пĕтĕмпех сÿреленĕ.

Чкалов тата Киров ячĕпе тăракан колхозсем юларах пыраççĕ. Малтанхи кунсенче Чкалов ячĕпе тăракан колхозра сÿреленĕ çĕрте те хăшпĕр çитменлĕхсем пулнă. Халĕ çав çитменлĕхсене тÿрлетнĕ. Ĕç пахалăхĕ ÿснĕ, машинăсемпе туллин усă кураççĕ. Тăваттăмĕш бригадăри Малюков, В. Руссов сеяльщиксем кунне 11-шер гектар акнă. Çавăн пекех, иккĕмĕш бригадăра суха тăвакан И. Углеевпа П. Глинкин колхозниксем кунне иккшер гектар таран сухаланă. Акара виççĕмĕш бригада малта пырать, пĕтĕмĕшпе илсен, тĕштырă культурисене акса пĕтернĕ.

Ака ĕçне уйрăмăнах трактор бригади тăсса пырать. Тракторсемпе 136 гектар сухаласа пăрахнă пулсан, халĕ те акма тытăнман-ха. Трактор сеялкисем ĕçлемесĕр лараççĕ. Тăваттăмĕш номерлĕ тракторăн подшипникĕ ирĕлсе кайнă пирки 2—3 кун хушши ĕçлемесĕр ларнă.

Киров ячĕпе тăракан колхозра ака ĕçĕ лайăхрах пырать. Сеялкăсем 4 сменăпа ĕçлеççĕ. С. Козловпа И. Чувайкин сеяльщиксем 18 сехет хушшинче 13 ретлĕ сеялкăпа 15,25 гектар акнă. Кудрявцевпа Лошкин плугарьсем 1,8-шар гектар сухалаççĕ.

Ф. АРХИПОВ.
Чкаловски райçĕрĕç пайĕн главнăй агрономĕ.

Ăмăрту сарăлса пырать

ÇĔМĔРЛЕ, майăн 15-мĕш. **(Хамăр корр. телефонпа).** Мăн Улхашри «Красноармеец» колхоз иртнĕ çулта гектар пуçне вăтамран 9,5 центнер тĕштырă туса илнĕ. Ялхуçалăх культурисен тухăçлăхне тата выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхне ÿстерессишĕн ĕçшĕн хушса тÿлесси çинчен партипе правительство йышăннă постановленипе хавхаланса, колхозниксем кăçал хăйсен умне гектартан 15 центнертан кая мар тĕштырă туса илес задача лартрĕç. Илнĕ обязательствăсене пурнăçа кĕртессишĕн мĕнле кĕрешни халĕ ĕнтĕ лайăх курăнать. Калас пулать, колхозниксем начар мар ĕçлеççĕ. Паянхи куна колхоз çуртри акмалли çĕр лаптăкĕнчен çуррине ытла сухаланă, 147 гектар сĕлĕ, 40 гектар пăрçа, 43 гектар тулă, 26,7 гектар йĕтĕн акнă. Унсăр пуçне 30 гектар çинче культиваци тунă, 48 гектар çинчен тункатасем кăкланă.

Ака ĕçĕнче социализмлă ăмăрту сарăлса пырать. Сакăр бригадăран пурте пĕр-пĕринпе ăмăртăва тухнă. Бригадирсем Конновпа Анисимов юлташсем ертсе пыракан 2-мĕшпе 7-мĕш бригадăсем уйрăмах малта пыраççĕ. Çак бригадăсенче ĕçе лайăх организациленĕ. Дисциплина çирĕп. Коннов юлташ бригади ку таринччен 55 гектар тĕштырă акнă, 8 гектар çинчен тункатасем кăкланă.

— Эпир «Лесной огонек» колхозпа ăмăртатпăр. Иртнĕ çулта пирĕн показательсем вĕсенчен лайăхрах пулчĕç. Эпир мала тухрăмăр. Кăçал та малти вырăна тухассишĕн кĕрешетпĕр,—теççĕ колхозниксем.

Вăрлăхсене яровизацилесе акаççĕ

ШĂХАСАН. Сител ялĕнчи «Победа» колхоз çуракине вăхăтра тата пысăк пахалăхпа вĕçлессишĕн кĕрешет. Майăн 5-мĕшĕнче пур бригадăсем те акана тухрĕç.

Ака ĕçĕ ăнăçлăн пырать. Бригадăсем пĕр-пĕринпе ăмăртса ĕçлеççĕ.

Колхоз кăçал çуртри тыррисене лайăх вăрлăхпа акса хăварать. Вăрлăхсене пур культурăсене те пĕтĕмпех яровизациленĕ. Çавăн пекех тата вĕсене пурне те формалин шывĕпе çунă.

Е. КИСЕЛЕВА.

Çуракинче пысăк тухăçлăхпа тата лайăх пахалăхпа ĕçленĕшĕн ВКП(б) райкомĕсем тата ĕççынни депутачĕсен районсенчи Совечĕсен исполкомĕсем тăратнă тăрăх, ялхуçалăхĕнче малта пыракансене республикăри Хисеп хăми çине кĕртнĕ:

12. **«Çĕнъял колхоз»** (колхоз председателĕ Т. Ф. Федоров юлташ) — Калинински район. Колхоз ир акмалли тĕштырă культурисене 4 кун хушшинче — майăн 12-мĕшĕнче, агротехника енчен пысăк пахалăхпа акса пĕтернĕ тата ака планне мĕнпур культурăсем тăрăх 100 процентчĕпех тултарнă.

13. **Чкалов ячĕпе тăракан колхоз** (колхоз председателĕ Барсуков юлташ) — Шăхасан районĕ. Колхоз ир акмалли тĕштырă культурисене 5 кун хушшинче, агротехника енчен пысăк пахалăхпа акса пĕтернĕ.

14. **«Активист» колхоз** (колхоз председателĕ С. Д. Дмитриев юлташ) — Шăхасан районĕ. Колхоз ир акмалли тĕштырă культурисене 5 кун хушшинче, агротехника енчен пысăк пахалăхпа акса пĕтернĕ.

15. **А. С. Киселев** — Улатăр МТС трактористчĕ, «СТЗ» тракторпа сменăра норма тăрăх 110 гектар вырăнне 160 гектар сÿрелет.

16. **И. Любимов** — Чкаловски МТС трактористчĕ, «СТЗ—НАТИ» тракторпа сменăра норма тăрăх 6,7 гектар вырăнне 8,2 гектар сухалать.

17. **М. А. Алексеев** — Канаш районĕнчи Крупская ячĕпе тăракан колхоз сеяльщикĕ, лашапа ĕçлемелли 13 ретлĕ сеялкăпа норма тăрăх 7 гектар вырăнне кашни кун 13,5 гектар акать.

18. **Г. Н. Никитин** — Канаш районĕнчи Крупская ячĕпе тăракан колхоз сеяльщикĕ, лашапа ĕçлемелли 13 ретлĕ сеялкăпа норма тăрăх 7 гектар вырăнне кашни кун 13,5 гектар акать.

Районсен çуракири ăмăртăвĕ

(Майăн 15-мĕш тĕлне)

Калинински—Элĕк

Калинински район 6548 гектар тĕштырă акнă, вăл 71 процент пулать. Тĕштырăсене 16 колхозра акса пĕтернĕ.

Элĕк районĕ 4200 гектар акнă, вăл 34 процент пулать. Тĕштырăсене пĕр колхозра çеç акса пĕтернĕ.

Октябрьски—Сĕнтĕрвăрри

Октябрьски район тĕштырăсем 838 гектар акнă, вăл 9 процент пулать. Акана пур колхозсем те тухнă.

Сĕнтĕрвăрри районĕ тĕштырăсем 550 гектар акнă, вăл 10 процент пулать. Районра 55 колхоз, вĕсенчен акана 40 колхоз тухнă.

Елчĕк—Комсомольски

Елчĕк районĕ тĕштырă 9.128 гектар акнă, вăл 43 процент пулать. 4 колхозра тĕштырăсем акса пĕтернĕ.

Комсомольски районра тĕштырăсем 5.932 гектар акнă, вăл 50,4 процент пулать. Уйрăм культурăсем: тулă — 83 процент, сĕлĕ — 59, пăри — 76 процент акнă.

☆

Республикăри колхозсем акана кĕске срокра ирттерессишĕн тăрăшнипе пĕрлех, пысăк пахалăхпа вĕçлессишĕн вирлĕн кĕрешеççĕ. Кăçалхи çураки пĕр енчен çакăнпа паллă пулса тăрать. Вăл çапла пулмалла та ĕнтĕ.

Калинински райçĕрĕç пайĕн заведующийĕ И. Соловьев юлташ пĕлтернĕ тăрăх, паянхи куна 16 колхозра тĕштырăсене лайăх пахалăхпа акса пĕтернĕ. Паян вĕсем пур колхозсенче те акса пĕтерме ĕмĕтленеççĕ.

Ака пахалăхĕшĕн кĕрешес ĕçсенчен пĕри—вăл вăрлăха формалин шывĕпе çуса тата протравить туса акасси. Кăçалхи условире, çуркунне кая юлса çитнĕ условире, вăрлăха яровизацилени уйрăмăнах пит те пархатарлă ĕç пулса тăрать. Академик Д. Лысенко çапла калать: яровизацилесе акни вăл—кăçалхи çуракире кĕске срокшăн кĕрешнине пĕлтерет, яровизациленĕ вăрлăх каярах акни те хăварт, маларах шăтать. Çакна чылай колхозсем лайăх ăнланса илнĕ. Акă, Елчĕк районĕнче колхозсем вăрлăхсене яровизацилесе акаççĕ. Ку районра яровизацилес плана 107 процент тултарнă.

«РОКК» колхозра (Чкаловски р.) вăрлăхсене пĕтĕмпех яровизацилесе, формалин шывĕпе çуса, сеялкăпа акса хăварнă. Сухапа ака ĕçĕ хушшинче уйрăмлăх туман. Çуртрине чылай малтан акнă вырăнсенче, çăмăр хыççăн, тепĕр хут сÿреленĕ.

Ворошилов ячĕпе тăракан колхозра (Вăрнар р.) Р. Анисимов тата М. Матвеев сухаçсем пĕр шырлăк тумасăр, тарăн сухалаççĕ. Суха тарăнăшĕ 18 сантиметртан кая мар.

Комсомольски районĕнче уйрăм колхозсем хĕреслĕ майпа нумай акаççĕ. Сăмахран, «Трактор» колхозра хĕреслĕ майпа акнă çĕр лаптăкĕшĕ 80 процент таран йышăнать. Çак тĕслĕхсем вĕсем колхозсем нумайĕшĕ акана паха ирттерессишĕн кĕрешнине кăтартса параççĕ.

Çав вăхăтрах уйрăм колхозсенче çакăншăн кĕрешмеççĕ. Алăпа акаççĕ, ăшăх сухалаççĕ, хĕреслĕ майпа акасси çинчен аса та илмеççĕ. Тĕслĕхрен Елчĕк районнех илер. Унта майăн 15-мĕшĕ тĕлне хĕреслĕ майпа мĕнпурĕ те 54 гектар кăна акнă.

Акари пахалăхшăн уйрăмăнах Красноармейски районĕн хытă кĕрешмелле. Агротехникăна пăснă тĕслĕхсем унта сахал мар пулнă.

Ака ĕçĕнчи пахалăхшăн кĕрешесси—чи кирлĕ ĕç, ответлă та пархатарлă ĕç.

Колхоз председателĕсен канашлăвĕ

КАНАШ, майăн 16-мĕш. **(Телефон тăрăх).** Канашра колхоз председателĕсен районри канашлăвĕ пулса иртрĕ. Çав канашлура çураки ĕçĕ мĕнле пыни çинчен колхоз председателĕсен отчечĕсене итлерĕç. Колхоз председателĕсен отчечĕсенчен çакă курăнчĕ: малта пыракан колхозсенче çураки вĕçленсе пырать. Киров ячĕпе тата Доронин ячĕпе тăракан колхозсем акса та пĕтереççĕ. Çав вăхăтрах çураки ĕçĕнче пысăк çитменлĕхсем тĕл пулаççĕ. Çав çитменлĕхсенчен пĕри вăл — акасси сухалассинчен юлса пыни пулать. «Малалла» колхоз 188 гектар сухаланă пулсан, 106 гектар çеç акнă. «Коммунар» колхозра 80 гектар сухаланă пулсан, 35 гектар çеç акса хăварнă. Хăшпĕр колхозсенче кĕрхи çĕртмене сÿрелемесĕрех акаççĕ. Çавăн пек тĕслĕх «Малалла» колхозра та пулнă. Хăшпĕр колхозсенче вăрлăх çитменни палăрать. Чапаев ячĕпе тăракан колхозăн 500 центнер вăрлăх улăштармалла, мĕншĕн тесен, пур пек вăрлăхсем кондицине лармаççĕ. «Малалла» колхозăн лартма çĕрулми вăрлăхĕ çитмест, çав вăрлăха Вăрнар районĕнчен кÿрсе килетпĕр теççĕ, хăçан илсе килесси паллă мар. Хĕвелçавăрнăш акмалли вăхăт иртсе пырать, анчах хăшпĕр колхозсем хĕвелçавăрнăшне Канашран халĕ те илсе кайман.

Пĕтĕм районĕпе илсен, акакансем, сухалакансем хушшинче ĕç нормине тултарса пыракансем питĕ сахал. Ку ĕнтĕ çуракинче колхозсенче ĕçе тĕрĕс организацилеменнинчен килет. Нумай колхозсенче сухаланă чухне лашасем пĕрин хыççăн тепри ретпе пыраççĕ. Малта пыракан лаши тăрсан, ун хыççăн пыракан лашасем те тăраççĕ. Çапла, Калинин ячĕпе тăракан колхозра сухалакансем пĕри те нормăна тултармаççĕ. Çураки ĕçĕ хуллен пыни чылай çĕрте политикăллă-массăллă ĕçе тимлĕн туса пыманнинчен килет. ВКП(б) райкомĕ çураки вăхăтĕнчи культурăллă-массăллă ĕçсен планне тунă, анчах çав плана пурнăçа кĕртессишĕн кĕрешни çук.

М. ТИТОВ.

☆

Малта пыракан колхозсенче

СОВЕТСКОЕ, майăн 15-мĕш. **(Телефонпа).** Районри уйрăм колхозсенче ака ĕçĕ пысăк çĕкленÿпе пырать. Тури Ачакри «Крестьянская газета» колхоз председателĕ Волков юлташ çапла калать:

— Партипе правительство колхозниксене ĕçшĕн хушса тÿлесси çинчен йышăннă постановлени пысăк тухăçлă тырпулшăн кĕрешес ĕçре колхозниксен хастарлăхне татах та ытларах çĕклерĕ. Пирĕн колхозра 4 бригада, вĕсем пурте пĕр-пĕринпе ăмăртаççĕ. Ĕçе кашни кунах 230 çынран кая мар тухать, вĕсем савăнса ĕçлеççĕ. Уйрăм колхозниксенчен М. Андреева, О. Потапова, П. Петров т. ыт. ака ĕçĕнчи кулленхи нормăна 150 проц. тултарса пыраççĕ. Пирĕн колхозниксем кăçал кирек мĕнле çанталăк пулсан та гектар пуçне 125 пăт тĕштырă туса илме задача лартнă. Эпир вăхăтпа туллин усă куратпăр, акана чи кĕске срокра тата пысăк пахалăхпа ирттеретпĕр,—тет вăл.

Çак колхозра ялхуçалăхĕнче малта пыракансен республикăри Хисеп хăми çине кĕрессишĕн тата парти Обкомĕпе Совнаркомăн куçса çÿрекен Хĕрлĕ ялавне илессишĕн социализмлă ăмăрту анлăн сарăлса пырать. Бригадир Александр Яжейкин ертсе пыракан бригадăри колхозниксем Е. Константинов, М. Захаров, А. Васильева, Е. Семенов сухалас нормăна 140 проц. таран, сеяльщик М. Захаров — 150 проц., сÿре сÿрелекен комсомолец Василий Руссков—140 проц. тултарса ĕçлеççĕ. Руссков юлташ бригадăри стена хаçачĕн редакторĕ пулса ĕçлет, районри хаçатăн активлă селькорĕ, вăл акана тухнăранпа 5 номер хаçат кăларнă. Кану вăхăтĕнче колхозниксене хаçат-журналсем вуласа парать.

Юманайĕнчи «Большевик» колхозра та çураки ĕçĕсем хĕрÿллĕн пыраççĕ. Çуракин малтанхи кунĕнчен пуçласах сухаçсем Кузьма Вишневпа Александр Краснов кулленхи нормăна 130—140 проц. тултарса пыраççĕ. Елена Петрова 3 лашапа кунне 6 гектар вырăнне 7 гектар сÿрелет.

Пĕтĕмĕшпе илсен, район ака ĕçĕпе кая юлса пырать-ха. Майăн 14-мĕш тĕлне 4.587 гектар сухаланă пулсан, пĕтĕмпе те 1334 гектар çеç акнă-ха.

Агротехникăна пăснă тĕслĕхсем те пур. Кăмаккасинчи «Клевер» колхоз бригадирĕ Мирон Яковлев утăлăх викăна 3,5 гектар çине алăпа акнă. Алешкинăри «Труд» колхозра (председателĕ Иванов) 2 сеялка ахаль лараççĕ, çав вăхăтрах вăрлăха алăпа акма пуçланă. Анат Ачакри «Новый быт» колхоз бригадирĕ Стеклов сĕлĕне протравить тумасăр алăпа акнă. Хурамалăх, Лутра Пакăш, Çăкалăх колхозĕсем кĕрхи çĕртме тунă вырăна сÿрелемесĕрех акаççĕ. Мăн Чурашра ку таринччен 170 гектар сухаланă пулсан 31 гектар çеç акнă. Сеялкăсемпе туллин усă курмаççĕ.

Н. ПУШКИН.

Сиенлĕ шухăш

ЭЛĔК, майăн 16 мĕш. **(Телефонпа хамăр корр.).** Районра тĕштырăсем акасси сухалассинчен нумай кая юлса пырать. Майăн 16-мĕш тĕлне Мăн Вылăри «Красная заря» колхоз 250 гектар, Вутланти «Большевик» колхоз 116 гектар сухаланă пулсан, малтанхи колхозĕ 87 гектар, иккĕмĕш колхозĕ 30 гектар çеç акнă. Çакăн пек çитменлĕх вăл колхоз председателĕсен пуçĕнче сиенлĕ шухăш пурринчен килет. Чылай колхозсенче çапла шухăшлаççĕ: «Малтан сухаласа пăрахатпăр та, кайран вара массăллăн акма тухатпăр. Эпир ун чухне çав кунран пуçласа массăллă акана тухнă шутлатпăр. Çапла тунипе ăмăртура хамăр çине илнĕ обязательствăна—акана 5—6 кун хушшинче вĕçлеме пулнине ăнăçлăн пурнăçа кĕртетпĕр», теççĕ. Чăнах та вăл çавăн пекех пулса пырать те. Районри руководительсем те çакăн пек шухăшпах лараççĕ. Ахальтен мар вĕсем халĕ те тĕштырăсене акма массăллăн тухнă 4—5 кун иртрĕ пулин те, районра массăллă ака пуçланнă тесе уççăнах каласшăн мар.

Сухаласа пăрахнă çĕр хăвăрт типсе пырать. Элĕк районĕнче татах сухалаççĕ, акма васкамаççĕ, «акана 5—6 кун хушшинче вĕçлетпĕр» тесе хăйсене хăйсем улталаççĕ.

Ăмăртса ĕçлеççĕ

ЕЛЧĔК, майăн 15-мĕш. **(Телефон тăрăх).** Орденлă «Ново-Ищеряково» тата Пушкин ячĕпе тăракан колхозсем паян ир акмалли тĕштырăсене акса пĕтереççĕ.

Акара социализмлă ăмăрту сарăлса пырать. Колхозсем пурте пĕр-пĕринпе ăмăртса ĕçлеççĕ. Нормăсене ирттерсе тултаракансен йышĕ хутшăнсах пырать. Вĕсем кашни сехетпе тухăçлă усă курма тăрăшаççĕ. Лашасене кантарма яла кайса вăхăта ирттермеççĕ, уйрах апат çитерсе кантараççĕ. Ленин ячĕпе тăракан, «Октябрь» тата «Смычка» колхозсенче те çавăн пек ĕçлеççĕ.

М. ПЕТРОВ.
Райçĕрĕç пайĕн заведующийĕ.

ПАРТИ ПУРНӐҪӖ

Коммунистсен авангардлӑ ролӗ

Канаш станцинчи пуҫламӗш парторганизацин партбюровӗ отчетпа суйлав пухӑвӗ хӑш кун пуласси ҫинчен коммунистсене малтанах пӗлтерсе хунӑ. Пуху пулмалли пӳлӗме ҫуса тасатнӑ, чечексем лартса илемлетнӗ, стенасем ҫинче—лозунгсем. Коммунистсем отчетпа суйлав пухӑвне вӑхӑтра ҫитнӗ.

Партбюро секретарӗ Крючков юлташ хӑйӗн отчетлӑ докладӗнче пуҫламӗш парторганизаци ВКП(б) XVIII съездӗпе XVIII партконференцийӗн решенийӗсене пурнӑҫа кӗртессишӗн мӗнле кӗрешсе пыни ҫинчен тӗплӗн каласа пачӗ.

Отчетлӑ тапхӑрта Канаш станцинчи парторганизаци хӑйӗн ретне чи лайӑх рабочисен, машинист-стахановецсен шучӗпе ӳстерсе пынӑ. Коммунистсен производствӑри авангардлӑ ролӗ чылай ӳснӗ. Ҫамрӑк коммунист Назаров юлташ яланах йывӑр составлӑ поездсене илсе ҫӳрет. Унӑн нихҫан та авари пулман.

Производствӑра ӗҫлекен 20 коммунистран 16-шӗ стахановецсем. Вӗсем хӑйсен примерӗпе беспартийнӑй машинистсене Совет Союзӗнчи паллӑ машинистсен Лунинпа Кривонос юлташсен меточӗсемпе усӑ курма вӗрентсе пыраҫҫӗ. Романов, Сачитов, Байдулов тата ытти машинистсем социализмлӑ ӑмӑртӑва хутшӑнса пысӑк пахалӑхпа ӗҫлеҫҫӗ.

Парторганизаци уйрӑмӑнах кадрсен квалификацине ӳстерес тӗлӗшпе нумай ӗҫленӗ. Халӗ хӗрарӑмсенчен Уткина, Кошкина, Шмарина юлташсем машинист помощникӗсем пулса ӗҫлеҫҫӗ. Вӗсем поездсене илсе ҫӳремелли техникӑна лайӑх вӗренсе ҫитнӗ.

Депора ӗҫлекен рабочисене килхуҫи хӗрарӑмсем те пысӑк пулӑшу параҫҫӗ. Хӗрарӑмсене парти членӗ Прокопьева юлташ ертсе пырать. Хӗллехи вӑхӑтра килхуҫи хӗрарӑмӗсем чугунҫул ҫине юр тултарса лартассине хирӗҫ кӗрешес ӗҫре пысӑк пулӑшу панӑ, — вӗсемех рабочисем хушшинче культурӑллӑ-массӑллӑ ӗҫе туса пыраҫҫӗ. Хӗрарӑмсем пуҫарнипе хор кружокӗпе драмкружок организациленӗ, хӗрлӗ кӗтесре час-часах спектакльсем лартаҫҫӗ. Хӗрарӑмсем партин XVIII конференцийӗ хыҫҫӑн, депора тасалӑхпа культурӑлӑх тӑвассишӗн кӗрешӳ пуҫарса янӑ, тимӗр-тӑмӑрсене пуҫтарассине организациленӗ. Хӗрарӑмсем лайӑх ӗҫленине кура, Хусан чугунҫулӗ ҫинчи политотдел вӗсене хисеплӗ грамота парса наградӑланӑ.

Партбюро стена хаҫачӗн ӗҫӗпе те кулленех интересленнӗ. 1940 ҫулти октябрьпе ноябрь уйӑхӗсенче Золотухинпа Чеботарев юлташсем ертсе пыракан комплекслӑ бригадӑсенче ӗҫлекен слесарьсен ӗҫре браксем пулнӑ. Ҫакӑн ҫинчен стена хаҫачӗ вӑхӑтра ҫырса, производство ҫине ҫиелтен пӑхса ӗҫлессине тӗпӗпех пӗтерме ыйтнӑ. Ҫакӑн хыҫҫӑн Золотухинпа Чеботарев юлташсен бригадисем хӑйсен йӑнӑшӗсене тӳрлетрӗҫ, ӗҫ ҫине тимлӗнрех пӑхакан пулчӗҫ. Производство планӗсене 120—130 процент таран тултарса пыракан пулчӗҫ.

Крючков юлташ хӑйӗн докладӗнче производствӑра начар ӗҫлекен коммунистсем ҫинчен те тӗплӗн каласа пачӗ. Акӑ, Александровский юлташ член укҫи вӑхӑтра тӳлемест, час-часах эрех ӗҫет, ҫаксемшӗн ӑна темиҫе хутчен те асӑрхаттарнӑ.

Пренире тухса каланӑ коммунистсем партбюро доклачӗ ҫумне хушса пачӗҫ, вӗсем партбюро ӗҫӗнче пулнӑ ҫитменлӗхсене кӑтартса, вӗсене пӗтерме сӗнӳсем парса хӑварчӗҫ.

Депо ВКП(б) XVIII конференцийӗн решенийӗсене питӗ вӑрахӑн пурнӑҫа кӗртсе пырать. Депо графика пурнӑҫласа пыраймасть-ха. Ҫуса тасатма тӑратнӑ паровозсене вӑхӑтра тасатмаҫҫӗ. График тӑрӑх паровозсене 14 сехет хушшинче ҫуса тасатма пӑхнӑ пулсан, халӗ вӗсем, вӑтамран илсен, 19 сехет хушши тӑраҫҫӗ.

Потаповский юлташ партбюро пухӑвӗсенче йышӑннӑ решенисем пурнӑҫа мӗнле кӗрсе пынине ҫителӗксӗр тӗрӗслесе тӑнине кӑтартса пачӗ.

—Пирӗн,—тет Потаповский юлташ,—пухура йышӑнса хӑварнӑ хӑшпӗр решенисем пурнӑҫа кӗмесӗрех юлнӑ. Ӗҫре ҫаплах браксем пулса пыраҫҫӗ, паровозсене юсаса ҫитермесӗрех ремонтран кӑларнисем пур, ҫавӑн пирки вара паровозсене иккӗмӗш хут ремонта тӑратмалла пулать. Технически контроль ҫук.

Партбюро профсоюзпа комсомол организацийӗсене ҫителӗксӗр ертсе пынӑ. Рабочисем хушшинче массӑллӑ-ӑнлантарулӑ ӗҫе тимлӗн туса пыман. Ҫавна май, депора ӗҫлекен рабочисем хушшинче халӗ те прогул тӑвакансем пур.

Коммунистсем отчетпа суйлав пухӑвӗнче кӑтартнӑ ҫитменлӗхсене чи кӗске вӑхӑтра пӗтерме хушса хӑварчӗҫ.

С. МИРОНОВ.

ВКП(б) Канаш райкомӗн оргинструкторски отдел заведующийӗ.

ВКП(б) историне вӗренеҫҫӗ

ЕТӖРНЕ. Ирҫери туллимар вӑтам шкулти учительсем хӑйсен политикӑллӑ пӗлӗвне ӳстерсех пыраҫҫӗ. Шкулти 9 учительрен 4 учитель «ВКП(б) историйӗн кӗске курсне» вӗренсе тухнӑ. Халӗ вӗсем Ленинӑн тата Сталинӑн уйрӑм произведенийӗсене вӗренеҫҫӗ. Ҫамрӑк учитель В. Атласкин юлташ «ВКП(б) историйӗн кӗске курсне» 1940 ҫултах вӗреннӗ. Халӗ ӗнтӗ вӑл К. Маркс «Капиталӗн» пӗррремӗш томне вӗренет. Г. Гаврилов, А. Жидков, Н. Дмитриев учительсем те «ВКП(б) историйӗн кӗске курсне» иртнӗ ҫултах вӗренсе тухнӑ. Унтанпа вӗсем Ленинпа Сталинӑн произведенийӗсене вӗренеҫҫӗ. Ытти учительсем «ВКП(б) историйӗн кӗске курсӗн» юлашки сыпӑкӗсене вӗренеҫҫӗ.

Пушнарти туллимар вӑтам шкулти учительсем те «ВКП(б) историйӗн кӗске курсне» тата марксизм-ленинизм классикӗсен уйрӑм произведенийӗсене тӑрӑшса вӗренеҫҫӗ. Шкул директорӗ И. Кутузов тата вӗренӳ пайӗн заведующийӗ И. Дмитриев юлташсем «ВКП(б) историйӗн кӗске курсне» вӗренсе тухнӑ хыҫҫӑн, уйрӑм произведенисене вӗренме тытӑннӑ. Ҫамрӑк учительница-комсомолкӑсем М. Юхтановӑпа К. Иванова юлташсем те парти историне тӗплӗн вӗренеҫҫӗ. Вӗренӳре вӗсене И. Кутузов юлташ пулӑшу парать.

ВКП(б) историне вӗренни учительсен коллективне пӗтӗҫтерет, вӗсен ӗҫри хастарлӑхне ӳстерет.

Н. ЦВЕТКОВ.

Кружок хӑйӗн ӗҫне вӗҫлерӗ

ЭЛЕК. Йӳҫкассинчи пуҫламӗш парторганизацинчи коммунистсем тата ялти комсомолецсем иртнӗ ҫулта кружока ҫырӑнса, «ВКП(б) историйӗн кӗске курсне» кӗҫӗн звено тӑрӑх вӗренме тытӑнчӗҫ. Кружока ҫырӑннӑ юлташсем тӑрӑшса вӗренсе пычӗҫ.

Майӑн 7-мӗшӗнче ӗнтӗ кружок хӑйӗн ӗҫӗсене вӗҫлерӗ. ВКП(б) райкомӗн пропагандӑпа агитаци отдел заведующийӗ Романов юлташ юлташла калаҫу ирттернӗ хыҫҫӑн, кружокран 8 ҫын вӗренсе тухни палӑрчӗ.

Вӗренсе тухнӑ юлташсем малалла вӗренсе пыма тытӑнчӗҫ.

С. ТИХОНОВ.

Ялан ӗҫлекен комиссисен активлӑхне ӳстерер

Вырӑнти Советсен сумӗнче ялхуҫалӑх, бюджет, шкул, суту-илӳ, оборона тата ытти комиссисем те пур. Совет исполкомӗсем йышӑнакан решенисене пурнӑҫа кӗртес ӗҫре яланхи комиссисем те сесси умӗнче Совет исполкомӗсемпе пӗр танах ответлӑ пулмалла.

Яланхи комиссисен членӗсем хӑйсен лайӑх примерӗсемпе пӗтӗм актива ӗҫе хутшӑнтармалла. Актива ӗҫе хутшӑнтармасан умра тӑракан задачӑсене пурнӑҫа кӗртсе пыма май ҫук.

Ҫӗрпӳ хула Совет исполкомӗн ялхуҫалӑх комиссийӗн членӗсем Ворошилов ячӗпе тӑракан колхоза пулӑшу параҫҫӗ. Колхоз хуҫалӑхне ҫак ҫула кӗнеркӗпе икӗ хут тӗрӗсленӗ, кунти ҫитменлӗхсене пӗтерме пулӑшнӑ. Ҫавӑн пекех ку комисси членӗсем СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральнӑй Комитечӗ 1941 ҫулти мартӑн 13-мӗшӗнче колхозниксене ӗҫшӗн хушса тӳлесси ҫинчен йышӑннӑ постановлени ҫинчен халӑха ӑнлантарма пулӑшнӑ.

Ҫӗрпӳ районӗнче ялсоветсенчи яланхи комиссисем 99 шутланаҫҫӗ. Партипе правительство решенийӗсене пурнӑҫа кӗртес ӗҫре ку чӑннипех те пысӑк вӑй пулса тӑрать. Анчах чылай ялсоветсенчи комиссисем нимӗн те ӗҫлемеҫҫӗ.

Иккӗмӗш Вӑрманкасси ялсовечӗ пур енӗпе те юлса пырать. Комисси членӗсене ӗҫе хутшӑнтарман. Вӗсен плана та ҫук. Ҫак ҫула кӑнӗрпе пӗр лару та туса ирттермен. Лапра-Кушкӑ, Кӑшаркасси, Аслӑ Тукаль тата ытти ялсоветсенчи комиссисем те хӑйсен активлӑхне кӑтартмаҫҫӗ. Акӑ, Аслӑ Тукаль ялсоветӗнчи бюджет комиссине илсе пӑхӑпӑр. Ялсовечӗ укҫа-тенкӗ пухмалли плана тултарас енӗпе районра 30-мӗш вырӑнта тӑрать. Бюджет комиссийӗ (руководителӗ В. Павлов) колхоз счетовочӗсене, заем уполномоченнӑйӗсене, финанс активне пухса канашлусем туса ирттермест. Кунта укҫа-тенкӗ пухас тӗлӗшпе пулнӑ прорыва пӗтерме ялсовет активне мобилизацилемен. Ялсовет исполкомӗн председателӗ Абрашевпа налог агенчӗ Филиппов юлташсем хӑйсем те ку тӗлӗшпе ҫине тӑрса ӗҫлемеҫҫӗ, бюджета пур енӗпе те тултарассишӗн кирлӗ пек тӑрӑшмаҫҫӗ.

Оборона комиссийӗсем умӗнче те пысӑк задачӑсем тӑраҫҫӗ. Вӗсен ӗҫҫыннисем хушшинче ҫарӗҫ пропагандине сарса пымалла. Калас пулать, ҫак Аслӑ Тукаль ялсовечӗн оборона комиссийӗ те ячӗшӗн ҫеҫ шутланса тӑрать. Ялсоветри икӗ колхозра Осоавиахим пуҫламӗш организацийӗсем ҫук.

Паллах, ялсовет исполкомӗсенчи яланлӑх комиссисем япӑх ӗҫлени райсовет исполкомӗ ҫителӗклӗ ертсе пыманнинчен те килет. Кунта яланхи комиссисем ҫинчен пуринчен ытла информацисем пухса ҫеҫ лараҫҫӗ. Калас пулать, райсовет исполкомӗ ҫумӗнчи комиссисем хӑйсем те пример кӑтартаймаҫҫӗ-ха.

Вырӑнти Советсен сессийӗсенче яланхи комиссисем ҫинчен отчет итлени, вӗсен ӗҫне лайӑхлатма май панӑ пулӗччӗ. Хӑшпӗр исполкомсем хӑйсен сессийӗсене тата исполком ларӑвӗсене план тӑрӑх ирттермеҫҫӗ. Иккӗмӗш Вӑрманкасси ялсовет исполкомӗ (председателӗ Михайлов) иртнӗ ҫулта 6 уйӑх хушшинче те сесси 1 хут, исполком ларӑвне 2 хут ҫеҫ ирттернӗ.

Вырӑнти советсенчи яланхи комиссисен руководителӗсем пулма депутатсене суйланӑ. Вӗсем хӑйсен суйлавҫисен шанӑҫне пур майсемпе пурнӑҫа кӗртсе пымалла, ялсоветсенчи комиссисене те кирлӗ пек ертсе пымалла.

(Хамӑр корр.).

Ачасен ҫуллахи канӑвне ирттерме хатӗрленеҫҫӗ

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Районри вӑтам, туллимар вӑтам тата пуҫламӗш шкулсенче ачасен ҫуллахи канӑвне ирттерме хатӗрленме тытӑннӑ. Каникул вӑхӑтӗнче ӗҫлемелли плансем тунӑ. Вӑл плансем тӑрӑх шкулсенче экскурсисем, походсем, спорт вӑййисен ӑмӑртӑвӗсем, калаҫусем ирттерме пӑхнӑ.

Красноармейскипе Именкассинчи вӑтам шкулсенче пит те паха ӗҫсем ирттерме хатӗрленеҫҫӗ. Вӗсен каникул вӑхӑтӗнче шефа илнӗ ҫамрӑк выльӑхсене пӑхас ӗҫе лайӑхлатма тӑрӑшаҫҫӗ. Шкул участокӗ ҫинче пахча-ҫимӗҫсене пӑхса ӳстерес ӗҫе шкул ачисене пурне те явӑҫтараҫҫӗ.

Районра июнӗн 6-мӗшӗнче пионерсен лагерӗ ӗҫлеме пуҫлать. Унта виҫӗ смена хушшинче 90 ача канмалла. Лагерь ирттерме уйрӑм комисси тунӑ. Вӑл комисси колхозниксемпе договорсем тума, лагере кирлӗ япаласем туянма тытӑннӑ. Лагерьте ӗҫлеме вожатӑйсене т. ыт. ҫынсене те ҫирӗплетнӗ.

Лагерьте канакан пионерсем Финляндири ҫапӑҫусен участникӗсемпе, орденоносецсемпе тӗл пулаҫҫӗ.

Вӗренӳ ҫулӗ вӗҫленнӗ хыҫҫӑн ачасен творчествин районри смотрӗ пулать. Ку смотра ирттерме комисси уйӑрнӑ.

П. МАЙОРОВ.

Республикӑри вӑрмансенче

Май уйӑхӗнчен пуҫласа республикӑри вӑрмансенче йывӑҫсем лартас тата йывӑҫ вӑрлӑхӗсем акас ӗҫсем пыраҫҫӗ. Кӑҫалхи план тӑрӑх ҫавӑн пек ӗҫсене 4200 гектар ҫинче туса ирттермелле.

Майӑн 10-мӗш тӗлне хыр йывӑҫҫин вӑрлӑхӗсене 110 гектар ҫинче акнӑ тата 620 гектар ҫинче хыр йывӑҫҫисем лартнӑ. Шӑмӑршӑпа Кире лесхозӗсем акмалли плана йӑлтах тултарнӑ. Турханпа Пӑрачкав лесхозӗсенче ку ӗҫ питӗ начар пырать.

Йывӑҫсем лартса плана тултарассипе Улатӑр тата Шӑмӑршӑ лесхозӗсенче ӗҫсем лайӑх пыраҫҫӗ. Ҫапла, Улатӑр лесхозӗнче ку таринччен 251 гектар ҫинче, Шӑмӑршӑ лесхозӗнче 170 гектар ҫинче йывӑҫсем лартнӑ.

Йӗпреҫ, Пӑрачкав, Шупашкар лесхозӗсем йывӑҫсем лартас плана ҫуррине те тултарман-ха.

Турхан лесхозӗнче вара ку тӗлӗшпе нимӗнех те туни ҫук: майӑн 10-мӗш тӗлне хыр йывӑҫҫисем лартас плана кунта 1 процент ҫеҫ тултарнӑ.

Ҫулталӑк планне тултарнӑ

КУКЕҪ. «Паха тӗрӗ» артельти пиравӑр цехӗ 1941 ҫулти производство планне ирттерсе тултарчӗ. План тӑрӑх 56 пин тенкӗлӗх продукци туса кӑлармалла пулсан, цех 56 пин те 300 тенкӗлӗх кӑларнӑ.

Артельте ҫӗнӗ мастерской тӑваҫҫӗ, ӑна тума 13 пин тенкӗ укҫа уйӑрнӑ.

Я. СОКОЛОВ.

Допризывниксем ҫар ӗҫне вӗренеҫҫӗ

СЕНТЕР. Хачӑк ялсоветӗнчи допризывниксем ҫар ӗҫне тӑрӑшса вӗренеҫҫӗ. Оборона значокӗсен нормисене пама вӗренмелли кружок организациленӗ. Вӑл кружоксенчен вӗренсе тухнисем пурте тенӗ пекех «Ворошиловский стрелок», ПВХО, ГСО значокӗсен нормисене пачӗҫ.

Допризывниксене ҫар ӗҫне вӗрентес тӗлӗшпе запасра тӑракан кӗҫӗн командир Романов юлташ тӑрӑшса ӗҫлерӗ.

С. ОРЕХОВ.

Стена хаҫат редакторӗсене пулӑшма

Оборона ыйтӑвӗсем тата стена хаҫачӗсем

Хӑватлӑ Хӗрлӗ Ҫар пирӗн тӑван ҫӗршыв чиккисене ҫивӗччӗн сыхласа тӑрать. Анчах, астӑвас пулать, тӑван ҫӗршыва сыхласа тӑрасси Хӗрлӗ Ҫар ӗҫӗ ҫеҫ мар, вӑл пӗтӗм совет халӑхӗн хисеплӗ ӗҫӗ. Сталинла Конституцире ҫапла ҫырнӑ: «Тӑван ҫӗршыва сыхласси ССР Союзӗн кашни гражданинӗн чи аслӑ тивӗҫӗ». Совет гражданинӗн ҫав аслӑ тивӗҫе пурнӑҫа кӗртме малтанах хатӗрленсе пымалла, кирлӗ вӑхӑтра вӑл хӑйӗн ҫар обязанноҫне фронтра та, ҫавӑн пекех, тылра та чыслӑн пурнӑҫлама пултартӑр.

Ҫавӑнпа та ӗнтӗ халӑха ҫар ӗҫне вӗрентесси, вӗсен мобилизациллӗ хатӗрлӗхне ӳстересси, ӗҫҫыннисене кучухнехи вӑрҫӑ ӗҫӗпе, ҫар тактикипе тата техникипе паллаштарасси большевикла пичетӗн хисеплӗ задачи пулса тӑрать. Предприятисенче, учрежденисенче, шкулсенче, колхозсенче тухса тӑракан стена хаҫачӗсем пиншерӗн шутланаҫҫӗ, ҫав хаҫатсем халӑх хушшинче ҫар пропагандине сарса пырас, ҫар ӗҫне вӗренес ҫӗрти практикӑллӑ ӗҫсенче ҫавтери пысӑк вырӑн йышӑнса тӑраҫҫӗ.

Хальхи вӑхӑтра стена хаҫачӗсем культурӑпа производство ыйтӑвӗсене лайӑх ҫутатаҫҫӗ. Анчах ҫав стена хаҫачӗсенчен нумайӗшӗ оборона ыйтӑвӗсем тӑрӑх питӗ ҫиелтен ҫыраҫҫӗ. Ҫакӑ ӗнтӗ вӗсен ӗҫӗнче пысӑк ҫитменлӗх пулса тӑрать. Мӗнрен килет-ха вӑл? Редколлегисенчен чылайӗшӗсем оборона ыйтӑвӗсене стена хаҫатӗнче мӗнле ҫутатмаллине пӗлмеҫҫӗ. Ҫавӑнпа та эпир, стена хаҫачӗсен редакторӗсене пулӑшас майпа, хальхи вӑхӑтра оборона темисем тӑрӑх мӗнле ыйтусене ытларах ҫутатмалли ҫинчен кӗскен каласа парасшӑн.

Совет халӑхӗ хӑйӗн патриотизмне кулленхи ӗҫре, обществӑллӑ ӗҫсенче государство умӗнче граждӑнла тивӗҫе чыслӑн пурнӑҫланипе кӑтартать.

Совет патриотизмӗшӗн алла пӑшал тытса тӑван ҫӗршыва сыхлассинчен хисеплӗ чыс урӑх нимӗн те пулма пултараймасть. Белофинсене хирӗҫ пынӑ вӑрҫӑра совет халӑхӗ хӑйӗн патриотизмне ҫавтери вӑйлӑн кӑтартса пачӗ. Хӗрлӗ Ҫарпа Тинӗс-Ҫар Флочӗн командирӗсем, политработникӗсем тата боецӗсем вӑл вӑрҫӑра совет халӑхӗн тӗлӗнмелле паттӑрлӑхӗпе хӑюллӑхне, тӳсӗмлӗхне кӑтартса пачӗҫ. Ҫутҫанталӑкӑн тискер условийӗсене пӑхӑнмасӑрах, никам пырса кӗме пултараймасть тесе шутланӑ Маннергейм линине пирӗн боецсем паттӑрӑн ҫӗмӗрсе тӑкрӗҫ, вӗсем чи пысӑк чӑрмавсене сирсе пӑрахса, ҫӗнтерӳ хыҫҫӑн ҫӗнтерӳ туса пычӗҫ. Ҫапла вара, вӗсем Хӗрлӗ Ҫарӑн хӑватлӑ техникине ҫеҫ мар, Ленин—Сталин партийӗ пӑхса ӳстернӗ ҫынсен, тӑван ҫӗршыва чӗререн парӑнса тӑракан боец-патриотсен хӑюллӑхӗпе паттӑрлӑхне, тӳсӗмлӗхне те кӑтартса пачӗҫ.

Белофинсене хирӗҫ пынӑ ҫапӑҫу опычӗсене, Хӗрлӗ Ҫар командирӗсен, политработникӗсен тата боецӗсен героизмӗн примерӗсене совет халӑхӗ нихҫан та манас ҫук. Вӑл опытсемпе примерсем ӗҫҫыннисен мобилизациллӗ хатӗрлӗхне ӳстерме пулӑшаҫҫӗ, халӑха ҫар ӗҫне вӗрентес ҫӗрте кирлӗ тата вӑйлӑ хӗҫпӑшал пулса тӑраҫҫӗ.

Совет патриотизмӗн конкретлӑ примерӗсем пирӗн темӗн чухлех. Ҫав примерсем ҫинчен каласа пани совет граждӑнӗсене вӑрҫӑра тӗл пулакан йывӑрлӑхсене хӑюллӑн сирсе пӑрахма, тӳсӗмлӗ пулма вӗрентет. Стена хаҫачӗн хӑйӗн кашни номерӗнче ҫавсем ҫинчен каласа памалла та ӗнтӗ.

Пирӗн республикӑри чылай предприятисенче, учрежденисенче, колхозсенче Хӗрлӗ Ҫарта, Хасан кӳлли патӗнче, Монголи ҫеҫпӗн хирӗсенче, Финляндири ҫапӑҫура, Хӗвеланӑҫ Украинӑпа Хӗвеланӑҫ Белоруссири, Бессарабири тата Ҫурҫӗр Буковинӑри халӑхсене ирӗке кӑларнӑ ҫӗрте пулнӑ ҫынсем нумай. Вӗсем хӑйсен юлташӗсемпе тӑванӗсене ҫапӑҫури событисем ҫинчен каласа параҫҫӗ, вӗсен сӑмахӗсене сехетшерӗн итлес килет. Мӗншӗн-ха ҫав интереслӑ материалсене стена хаҫачӗсенче усӑ курмалла мар?

Походсемпе вӑрҫӑсенче пулнӑ ҫынсем хӑйсем каласа пани вӑл интереслӑ кӑна мар, ҫынсене нумай усӑ пама пултарать. Командирсемпе красноармеецсен боевой условисенчи пурнӑҫӗ ҫинчен, вӗсем йывӑрлӑхсене мӗнле майпа ҫӗнтерни ҫинчен каласа пани мӗнтери хаклӑ материалсем пулса тӑмалла. Стена хаҫачӗсен вӑл материалсемпе усӑ курмаллах. Мӗншӗн тесен вӑл материалсем стена хаҫатне лайӑх, содержаниллӗ тума пулӑшаҫҫӗ.

Белофинсене хирӗҫ пынӑ ҫапӑҫу вӑхӑтӗнче фронтран килнӗ ҫырусене хаҫатсем питӗ нумай пичетлесе кӑларчӗҫ. Вӑл ҫырусене хамӑр республикӑран кайнӑ командирсем, политработниксем тата красноармеецсем ҫырчӗҫ (Ситта, Зарубин, Ербулаткин, Сорокин, Капиров т. ыт.). Фронтран килекен ҫырусене кашни ӗҫҫынниех пысӑк тимлӗхпе вуласа пычӗ.

Ҫавӑн пекех, красноармеецсем тӑванӗсем патне, юлташӗсем патне, вӗсен ашшӗ-амӑшӗсем хӑйсен ывӑлӗсем патне ҫырнӑ ҫырусем те, вӗсене пӗлсе усӑ курсан, стена хаҫачӗсемшӗн паха материалсем пулса тӑраҫҫӗ.

Стена хаҫачӗсен ҫынсене оборона ҫинчен ҫырнӑ литературӑсене вулама, кинокартинӑсене курма сӗнмелле. Кӗнекесемпе художествӑллӑ произведенисем, кинокартинӑсем ҫинчен кӗскен каласа памалла.

Стена хаҫачӗсем умӗнче хальхи вӑхӑтра тӑракан тепӗр ыйту вӑл — колхозсенчи Осоавиахим организацисем мӗнле ӗҫлени ҫинчен ҫырса тӑрасси. Стена хаҫачӗсен Осоавиахим организацине ҫирӗплетессишӗн куллен кӗрешмелле: подразделенисенче вӗренӳ ӗҫӗ мӗнле пыни ҫинчен тӑтӑшах ҫырса тӑмалла, пурне те тивӗҫ ҫар обязанноҫӗ, ПВХО ҫинчен каласа памалла. Призыва хатӗрленес ыйтусем ҫинчен те манма юрамасть. Призывниксене ялти, колхозри физкультура ӗҫне анлӑн явӑҫтармалла. Ку тӗлӗшпе Осоавиахим организацийӗсем ҫеҫ мар, РОКК, комсомол, физкультура, профсоюз, сывлӑха сыхлав тата ҫутӗҫ органӗсен те ӗҫлемелле. Стена хаҫачӗсен вӗсен ӗҫӗсем ҫинчен тӑтӑшах ҫырса тӑмалла.

Стена хаҫачӗсен призывниксем хушшинче ӑмӑртусем, походсем, тактикӑллӑ занятисем ирттерессине пуҫарса пымалла, ҫав массӑллӑ мероприятисен опычӗсене сарлакан ҫутатмалла.

Редколлегисен призывниксемпе таччӑн ҫыхӑнса ӗҫлемелле. Ҫаксем вӗсем пурте Хӗрлӗ Ҫар ретне пур енӗпе те хатӗрленсе ҫитнӗ ҫирӗп сывлӑхлӑ, ҫарӑн пуян техникине алла хӑвӑрт илме пултаракан ҫамрӑксене хатӗрлесе пама, тӑван ҫӗршывӑн оборона хӑватне тӗреклетме пулӑшӗҫ.

Пурҫӑн хурчӗсем ӗрчетеҫҫӗ

ОКТЯБРЬСКОЕ. Чӑнкасси колхозӗ иртнӗ ҫулта пурҫӑн хурчӗсем ӗрчетме тытӑннӑ. Малтанхи ҫул пурҫӑн 150 килограмм туса илнӗ. Колхоз кӑҫал Куславкка районӗнчи «Динамо» колхозпа ӑмӑртса ӗҫлет. Ӑмӑртса ӗҫлесе пурҫӑн тухӑҫне ӳстерме тӑрӑшать.

Колхозра пурҫӑн хурчӗсене вӑрмана кӑларма хатӗрленеҫҫӗ. Халь вӑрманти участока тасатма, хӑйӑр сарма тытӑннӑ.

Я. КУДЯНОВ.

АГИТАТОРСЕНЕ ВАЛЛИ

Патша вӑхӑтӗнче Российӑна камсем тата мӗнле тытса тӑнӑ

Мускав государстви пуҫланас умӗнхи вӑхӑтра ҫӗршыв уйрӑм княжествӑсем ҫине пайланса тӑнӑ пулнӑ. Ҫав ҫӗршывсен пуҫӗнче князь тӑнӑ. Князьсен дружинӑсем — боярсенчен тата службӑри ҫынсенчен тӑракан ҫар пулнӑ. Вырӑнсенче вара князь лартнӑ ҫынсем пуҫпулса пурӑннӑ. Вӗсем боярсем, князьӑн тӑванӗсем пулнӑ. Ҫавӑн пек пулнӑ, сӑмахран, Киев тата Владимир-Суздаль княжествисенче.

Хуласене тытса тӑрас йӗрке урӑхларах пулнӑ. Ку тӗлӗшпе Новгорода мӗнле тытса тӑнине кӑтартса хӑварни вырӑнлӑ пулӗ, тесе шутлатпӑр. «Новгород ҫӗрӗн пӗтӗм ӗҫӗсене пуян боярсем, пуян купецсем тата попсем тытса йӗркелесе пынӑ. Вӗсем Новгородра пурӑнакансене пӗрлехи пухува—вечене—чӗнсе пухнӑ, анчах ӗҫсене пуян та вӑйлӑ боярсем мӗнле тӑвас тенӗ, ҫавӑн пек тунӑ. Новгородӑн вече суйласа хунӑ начальник — посадник—яланах шултра боярсенчен пулнӑ. Новгородра князьӑн правӑсем тулли пулман. Князь прависем тулли мар пуласси Новгородра 1136 ҫулта пулнӑ пысӑк восстани хыҫҫӑн татӑклӑнах ҫирӗпленнӗ... Яланах князь ҫумӗнче вече суйланӑ посадник пулмалла пулнӑ. Посадникӗсӗр пуҫне князь похода тухма, суд тума, ҫынсене ӗҫе лартма тата ӗҫрен кӑларма пултарайман» (СССР историйӗ, кӗске курс, чӑвашла издани, 24—25 стр.).

Анчах, ҫакӑн пек йӗрке нумая пыман. 15-мӗш ӗмӗр вӗҫӗнче, Мускав князӗ Иван III Новгорода хӑйне пӑхӑнтарнӑ хыҫҫӑн, Новгорода тытса тӑрас йӗрке улшӑннӑ. Иван III хӑйне: «Патша тата пӗтӗм Руҫӑн государӗ», тесе ят панӑ.

Ҫак вӑхӑталла ӗнтӗ вырӑс ҫӗршывӗнче ҫӗнӗ вӑй—купецсем, дворянсем, помещиксем—ӳсме пуҫланӑ. Боярсем влаҫра тӑнипе вӗсем килӗшесшӗн пулман, влаҫа хӑйсен аллине илесшӗн тӑрӑшнӑ. Ҫавӑн пек туртӑм дворянсем хушшинче сарӑлсах пынӑ. Вӗсен шучӗпе государство управленийӗнче боярсем мар, шалу ҫинче пурӑнакан чиновниксем тӑмалла пулнӑ.

Иван IV вӑхӑтӗнче вара боярсен правине чӑнах та чылаях хӗснӗ. 1564 ҫулта Иван IV государствӑллӑ переворот туса ирттернӗ. Ҫав переворот влаҫа боярсенчен туртса илсе помещиксен аллине панӑ. Иван Грозный вара, хӑй самодержавлӑ патша пулни ҫинчен пӗлтернӗ те, государствӑна хӑй тӗллӗн тытса тӑма пуҫланӑ. Чӑнах та, боярсен думине вӑл салатса яман, анчах думӑн пӗлтерӗшӗ пачах пӗтсе ларнӑ. Государствӑллӑ ӗҫсем ҫинчен канашлама Иван IV Земский собор организациленӗ. Пӗррремӗш хут ӑна 1566 ҫулта пухнӑ. Самодержавлӑ патша вӑхӑтӗнче земский соборӑн пӗлтерӗшӗ те пысӑках пулман, анчах Романовсен династийӗ пуҫланиччен кама патшана лартассине земский собор ҫирӗплетнӗ.

Самодержави влаҫӗ уйрӑмӑнах Романовсен династийӗ пуҫланнӑ хыҫҫӑн вӑйланса кайнӑ. Ҫавӑнпа пӗрлех бюрократи те сарӑлса пынӑ. Иккӗмӗш Романов—Алексей Михайлович патшара ларнӑ вӑхӑтра (1645—1676 ҫ. ҫ.) государствӑн уйрӑм ӗҫӗсене туса пыма тӗрлӗ приказсем организациленӗ. Ун пек приказсем пӗтӗмпе 50 пулнӑ. Приказсен начальникӗсене патша хӑй уйӑрса лартнӑ. Ку вӑл центрта пулнӑ. Вырӑнсенче вара, уездсен пуҫӗнче воеводӑсем тӑнӑ. Вӗсене те патша уйӑрса лартнӑ. Государство территорине уездсем ҫине пирвайхи хут Алексей Михайлович патша вӑхӑтӗнче пайланӑ пулнӑ.

Алексей Романов, пуринчен ытларах, вӑрттӑн ӗҫсен приказӗ ҫине таянса тӑнӑ, унӑн пӗлтерӗшне тата унӑн авторитетне ытларах ҫирӗплетме тӑрӑшнӑ.

Ҫав вӑхӑтра ҫарта та реформӑсем туса ирттернӗ. Малтанхи вӑхӑтра пулнӑ ополчени вырӑнне шалу ҫинче пурӑнакан салтаксен ҫарне организациленӗ. Кайрантарахпа вара яланлӑх ҫар организациленӗ.

Государствӑн бюрократла аппарачӗ ҫӗрсех пынӑ: приказсенчи чиновниксем яланах взяткӑсем илнӗ, ӗҫнӗ, государство пурлӑхне ҫаратнӑ, юлашкинчен, пачах юрӑхсӑра туха пуҫланӑ. Государство аппаратне ҫӗнетсе урӑхлатас ыйту кулленех ҫивӗчленсе пынӑ. Ҫакна вара Петр I патша пурнӑҫа кӗртнӗ.

Петр I хӑй патшара ларнӑ вӑхӑтра (1682—1725 ҫ. ҫ.) прогрессивлӑ чылай реформӑсем туса ирттернӗ. Ҫак реформӑсенчен пӗри вӑл государство управленинчи реформа пулнӑ.

Чи малтан, 1711 ҫулта, Петр I боярсен думине салатса янӑ. Ун вырӑнне вӑл Сенат организациленӗ. Сенат членӗсене патша хӑй уйӑрса лартнӑ. 1718 ҫулта вара, малтан пулнӑ приказсене пӗтерсе, коллегисем организациленӗ. Коллегисем пӗтӗмпе 12 пулнӑ. Коллегисен пуҫӗнче те Петр I уйӑрса лартнӑ чиновниксем тӑнӑ. Коллегисем государствӑн уйрӑм ӗҫӗсене туса пынӑ: пӗрийӗ, сӑмахран,—ҫар ӗҫне, теприйӗ—суту-илӳ ӗҫне, виҫҫӗмӗшӗ — суд ӗҫне.

Государство территорине 8 губерни ҫине пайланӑ (кайрантарахпа Российӑра 52 губерни пулнӑ). Губернисен пуҫӗнче патша лартнӑ губернаторсем тӑнӑ.

Ялти влаҫа пӗтӗмпех помещиксен аллине панӑ. Вӗсем судне те хӑйсемех тунӑ, хресченсене тӗрлӗ майсемпе асаплантарнӑ, хӑйсен ирӗкӗпех вӗсем хресченсене ссылкӑна та, каторгӑна та яма пултарнӑ.

Петр I организациленӗ управлени механизмӗ пит нумай вӑхӑт тытӑнса тӑнӑ. Унта улшӑнусем кӑна кӗртсе пынӑ. Сӑмахран, 1802 ҫулта, коллегисене пӗтерсе, министерствӑсем организациленӗ; 1810 ҫулта государственнӑй совет туса хунӑ.

Калас пулать, ҫак вӑхӑталла Хӗвеланӑҫ Европӑра, уйрӑмӑнах Францире, пулса иртнӗ событисем Российӑра та сисӗнмесӗр юлма пултарайман. Самодержави вырӑнне конституциллӗ строй туса хурас демократла шухӑш Российӑра та сарӑлма пуҫланӑ. Ҫак демократла шухӑшсен представителӗсенчен пӗрийӗ вӑл Радищев пулнӑ. Ҫав вӑхӑтра ҫырнӑ хӑйӗн «Путешествие из Петербурга в Москву» ятлӑ кӗнекинче Радищев самодержавипе крепостной правӑна питӗ ҫивӗччӗн питленӗ. Ҫакӑншӑн ӑна Екатерина II Ҫӗпӗре ссылкӑна янӑ. Анчах, Радищева ссылкӑна янипех, демократла шухӑша пӗтерсе лартма май пулман, вӑл пурпӗрех сарӑлса пынӑ.

Александр I патша вара хӑйӗн секретарӗ пулса ӗҫленӗ Сперанские государство тытӑмӗ мӗнле пулмалли ҫинчен ятарласа проект ҫырма хушнӑ. Сперанский, патша хушнине пурнӑҫласа, 1809 ҫулта, проект чӑнах та ҫырса хатӗрленӗ пулнӑ. Унӑн шучӗпе Российӑн государство тытӑмӗ ҫакӑн пек пулмалла пулнӑ: Россия крепостла государствӑран буржуаллӑ государство, тепӗр майлӑ каласан, конституциллӗ монархи пулса тӑмалла. Влаҫӑн чи аслӑ органӗ икӗ палатӑран тӑмалла: пӗри—Государственнӑй Совет, тепри—Государственнӑй дума. Государственнӑй думӑна, конституци тӑрӑх, халӑх суйламалла пулнӑ, анчах суйлав правипе пурте мар, инструкципе палӑртнӑ таран пурлӑх тытакан ҫынсем кӑна усӑ курма пултараҫҫӗ, тенӗ проектра.

Анчах, часах ҫакӑ паллӑ пулнӑ: помещиксем, пӗтӗмӗшпе илсен, конституцишӗн питех те хыпаланмаҫҫӗ. Вӗсем крепостла правӑшӑн кӑна тӑраҫҫӗ. Ҫакӑн хыҫҫӑн вара Александр I патша проекта пурнӑҫа кӗртмест анчах мар, проект авторне Сперанские хӑйне те ссылкӑна ярать.

Декабристсем шухӑшланӑ конституцие те ҫавӑн евӗрлех пулнӑ. Анчах вӗсем те хӑйсен конституцине пурнӑҫа кӗртеймен. Пачах урӑхла, Николай I патшана ларнӑ хыҫҫӑн, полиципе жандармери влаҫӗ ҫӗршывра нихҫанхинчен те ытларах алхасма пуҫланӑ. 1826 ҫулта Николай I жандармсен корпусне тата император канцелярин виҫҫӗмӗш отделенине организацилет.

Ҫӗршывра полиципе жандармери террорӗ темӗнле алхаснӑ пулин те революциллӗ-демократиллӗ движение пурпӗрех путарса лартма пултарайман. Халӗ ӗнтӗ патша влаҫӗ «ирӗклӗн» шухӑшлама пӑхакан уйрӑм дворянсемпе кӑна мар, халӑхӑн анлӑ массисемпе тӗл пулнӑ. Чылай ҫӗрте хресченсем помещиксене хирӗҫ уҫҫӑнах туха пуҫланӑ. Александр II патшан вара, 1861 ҫулта, ирӗксӗрех крепостной правӑна пӑрахӑҫа кӑлармалла пулнӑ.

Крепостной правӑна пӑрахӑҫа кӑларнӑ хыҫҫӑн государство управленинче те хӑшпӗр улшӑнусем тунӑ. 1864 ҫулта земски учрежденисем ҫинчен ятарласа положени кӑларнӑ. Ҫав положени тӑрӑх губернисемпе уездсенче земски управӑсем суйланӑ, вӗсем шкулсем, больницӑсем тата кӗперсемпе ҫулйӗрсем юсас ӗҫсене туса тӑнӑ. Земски управӑсенчи представительсем пуринчен ытла кулаксем пулнӑ. Земски управӑсенчи пӗтӗм ӗҫсене помещиксем ертсе пынӑ.

Хуласенче хула ӗҫӗсене тытса тӑма хула думисем тунӑ, анчах думӑна суйлас правӑна фабрикантсене, купецсене тата ҫурт тытакан пуян хуҫасене кӑна панӑ. Ҫапах та, земски управӑсемпе хула думисенче патшана килӗшмелле ҫынсем кӑна ларнӑ пулин те, патша влаҫӗ вӗсене пурпӗрех шанман, вӗсен ӗҫне губернатор хӑй асӑрхаса тӑнӑ.

Ҫавӑн пек улшӑнусем ялта та пулнӑ. Крепостной право вӑхӑтӗнче помещик хресченсене хӑй тытса тӑнӑ, хӑех вӗсене суд тунӑ. Вырӑнти полицие те помещиксем хӑйсемех суйланӑ. Реформа хыҫҫӑн вара помещиксем мировой судьяна кӑна хӑйсем суйланӑ, полицие центрти власть уйӑрса лартма пуҫланӑ. Исправнике, сӑмахран, губернатор хӑй лартнӑ.

Ялсенчи управлени ӗҫне туса пыма кашни ялта старостӑсем суйланӑ. Темиҫе ялсемпе саласене вулӑса пӗрлештернӗ, ӑна вулӑсри старшина тытса тӑнӑ. Ялти старостӑсемпе вулӑсри старшинасене пуян хресченсенчен суйланӑ. Вӗсем патша чиновникӗсене пӑхӑнса тӑнӑ. Тата вулӑсри судьясене суйланӑ, вӗсем хресченсене вак-тӗвек ӗҫсемшӗн суд тунӑ.

Ҫакӑн пек улшӑнусем пулса пынӑ, анчах вӗсем ӗҫҫыннисене нимӗнле ҫӑмӑллӑх та паман. Ҫӗршывра пурпӗрех самодержавиллӗ патша пуҫпулса тӑнӑ, вырӑнти власть пурпӗрех патша чиновникӗсен аллинче юлнӑ. Кунсӑр пуҫне тата Александр III патша, 1881 ҫулта, самодержавине никам та тӗкӗнме пултарайманни ҫинчен ятарласа манифест кӑларнӑ. 1889 ҫулта вара мировой судьясене те пӑрахӑҫа кӑларнӑ, вӗсен вырӑнне земски начальниксене лартнӑ.

Российӑра самодержавиллӗ патша влаҫне 1905 ҫулти буржуаллӑ-демократиллӗ революци чылаях хавшатрӗ. Революциллӗ движени вӑйлӑн сарӑлса пынинчен хӑраса ӳкнӗ Николай II патшана государство управленийӗнче хӑшпӗр улшӑнусем тӑвасси ҫинчен 1905 ҫулти октябрӗн 17-мӗшӗнче манифест та кӑларма тивнӗ. Анчах, революцие путарса лартнӑ хыҫҫӑн, ҫӗршывра каллех хура реакци пуҫланса кайнӑ. Революци пуҫламӗшӗнче конституци ҫинчен калаҫкалама пӑхнӑ буржуази часах патша енне куҫса ӳкнӗ, унпа пӗр каварлӑ пулса революцие хирӗҫ кӗрешнӗ.

Апла пулин те, революци вӑйӗсем пӗтсе ларман. 1917 ҫулти февральте буржуаллӑ-демократиллӗ революци патша самодержавине сирпӗтсе антарчӗ. 1917 ҫулти Октябрьте рабочисемпе хресченсем, Ленин тата Сталин ертсе пынипе, буржуази влаҫне тӗп турӗҫ, влаҫа хӑйсен аллине илчӗҫ. Ҫак вӑхӑтран пирӗн Совет Союзӗнчи халӑхсен историйӗнче ҫӗнӗ тапхӑр пуҫланчӗ.

Р. МАЛЮТИН.

Чӑваш АСС Республикинчи колхозсем государствӑна обязательнӑй йӗркепе йӗтӗн-долгунецпа средне-русски кантӑр продукцийӗ памалли кашни районӑн ҫулталӑкри нормисем ҫинчен

Чӑваш АССР Халӑх Комиссарӗсен Совечӗпе ВКП(б) Обкомӗн бюровӗ 1941 ҫулти апрелӗн 2-мӗшӗнче йышӑннӑ постановлени

СССР Совнаркомӗ «Колхозсем тата единоличниксен хуҫалӑхӗсем государствӑна обязательнӑй йӗркепе йӗтӗн-долгунец, средне-русски кантӑр тата кӑнтӑрти кантӑр парасси ҫинчен» 1941 ҫулти мартӑн 24-мӗшӗнче йышӑннӑ постановлени тӑрӑх Чӑваш АССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Обкомӗн бюровӗ **ҫапла йышӑнаҫҫӗ:**

1. 1941 ҫултан пуҫласа, государствӑна обязательнӑй йӗркепе ҫакӑн пек продукцисем тӑратмалла тӑвас:

а) йӗтӗн-долгунеца — Вӑрнар, Йӗпреҫ, Хӗрлӗ Чутай, Первомайски, Улатӑр, Кувакино, Пӑрачкав, Ҫӗмӗрле тата Етӗрне районӗсенчи колхозсем тата единоличниксен хуҫалӑхӗсем тӑратаҫҫӗ;

б) средне-русски кантӑра — Элӗк, Вӑрнар, Йӗпреҫ, Ишлей, Калинински, Канаш, Комсомольски, Хӗрлӗ Чутай, Октябрьски, Первомайски, Советски, Сӗнтӗр, Красноармейски, Вӑрмар, Ҫӗрпӳ, Шупашкар, Чкаловски, Шӑмӑршӑ, Шӑхасан, Ҫӗмӗрле, Етӗрне, Елчӗк тата Тӑвай районӗсенчи колхозсем тата единоличниксен хуҫалӑхӗсем тӑратаҫҫӗ.

2. МТС обслуживанинче тӑракан колхозсем государствӑна обязательнӑй йӗркепе йӗтӗн-долгунец тата средне-русски кантӑр продукцийӗсем памалли нормӑсене районсем тӑрӑх ҫапла тӑвас: СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ «Колхозсем тата единоличниксен хуҫалӑхӗсем государствӑна обязательнӑй йӗркепе тӗштырӑ тата рис тӑратасси ҫинчен» 1940 ҫулти апрелӗн 11-мӗшӗнче йышӑннӑ постановленин 2-мӗш пункчӗпе тата ССР Союзӗн Совнаркомӗ «Колхозсене хӑмла вырӑнӗсем йышӑнса тӑракан ҫӗр лаптӑкӗсенчен государствӑна обязательнӑй йӗркепе тӗштырӑ, рис, ҫӗрулми, пахча-ҫимӗҫсем тата утӑ тӑратассинчен хӑтарасси ҫинчен» 1940 ҫулти сентябрӗн 19-мӗшӗнче йышӑннӑ постановленипе килӗшӳллӗн, колхозсем йӗтӗн-долгунецпа средне-русски кантӑр продукцийӗсене колхоз ҫумне ҫирӗплетсе панӑ акма юрӑхлӑ ҫӗрӗн (акма юрӑхлӑ ҫӗр лаптӑкӗн шутне йӗтӗн-долгунец тата кантӑр йышӑнса тӑракан ҫӗр лаптӑкӗ те кӗрет) кашни гектарӗнчен ҫакӑн чухлӗ килограмм шутласа параҫҫӗ:

Районсем	Йӗтӗн-долгунец				Средне-русски кантӑр			
	Йӗтӗн-сӳс ҫине куҫарса шутласан			Йӗтӗн вӑрри	Кантр-сӳс ҫине куҫарса шутласан			Кантӑр вӑрри
	Миҫе килограмм	Сӳсӗн вӑтам номерӗ	Шыва хутса пултарнӑ йӗтӗн ҫурӑмӗн вӑтам номерӗ		Миҫе килограмм	Сӳсӗн вӑтам номерӗ	Шыва хутса пултарнӑ кантӑр ҫурӑмӗн вӑтам номерӗ	
Улатӑр	2,5	—	1,2	1,2	—	—	—	—
Элӗк	—	—	—	—	1,8	—	0,7	1,6
Вӑрнар	0,4	—	0,85	0,2	0,4	—	0,7	0,3
Йӗпреҫ	1,3	—	0,85	0,7	0,3	4,7	—	0,3
Ишлей	—	—	—	—	0,8	4,7	0,7	0,6
Калинински	4	—	—	—	1,5	—	0,7	1,2
Канаш	—	—	—	—	0,6	4,7	—	0,5
Комсомольски	—	—	—	—	0,8	4,7	—	0,7
Хӗрлӗ Чутай	0,6	—	0,85	0,3	1,8	—	0,7	1,5
Кувакино	2,6	—	1,1	1,3	—	—	—	—
Октябрьски	—	—	—	—	0,3	5,1	—	0,3
Первомайски	1,9	7,2	—	1,0	0,6	4,7	—	0,5
Пӑрачкав	2,6	—	1,1	1,3	—	—	—	—
Советски	—	—	—	—	0,2	—	0,7	1,6
Сӗнтӗр	—	—	—	—	1,1	5,1	0,7	0,9
Красноармейски	—	—	—	—	1,0	5,1	0,7	0,7
Вӑрмар	—	—	—	—	0,6	5,1	—	0,4
Ҫӗрпӳ	—	—	—	—	0,6	5,1	—	0,5
Шупашкар	—	—	—	—	0,3	5,1	—	0,3
Чкаловски	—	—	—	—	0,6	4,7	—	0,5
Шӑмӑршӑ	—	—	—	—	0,6	5,1	—	0,5
Шӑхасан	—	—	—	—	0,8	5,1	—	0,7
Ҫӗмӗрле	4,1	—	1,2	2,0	0,3	—	0,7	0,3
Етӗрне	0,6	6,2	1,0	0,3	1,5	—	0,7	1,3
Елчӗк	—	—	—	—	0,8	4,7	—	0,6
Тӑвай	—	—	—	—	1,0	5,1	—	0,7

3. Ҫапла тӑвас: МТС обслуживанинче тӑман колхозсен государствӑна обязательнӑй йӗркепе йӗтӗн тата кантӑр продукцийӗсем тӑратмалли нормисем МТС обслуживанинче тӑракан колхозсем валли ҫирӗплетнӗ нормӑсенчен 10 процент пысӑкрах пулаҫҫӗ.

4. Йӗтӗн тата кантӑр акман Куславкка тата Сӗнтӗрвӑрри районӗсене 1941 ҫулта государствӑна обязательнӑй йӗркепе йӗтӗн-долгунец тата кантӑр тӑратассинчен хӑтарас.

5. Ӗҫҫынни депутачӗсен райсовечӗсен исполкомӗсене уйрӑм колхозсене,— вӗсен йӗтӗн-долгунец тата средне-русски кантӑр акнӑ ҫӗр лаптӑкӗсем ҫук е вӗсем сахал пулсан, — государствӑна обязательнӑй йӗркепе йӗтӗн-долгунец тата кантӑр продукцийӗсем тӑратассинчен пачах хӑтарма ирӗк парас, анчах та ҫакна тунӑ чухне обязательнӑй йӗркепе тӑратма пӗтӗм район валли ҫирӗплетнӗ нормӑсене тата унӑн пысӑкӑшне пӗтӗмӗшпех пӑхӑнса тӑмалла.

Чӑваш АССР Совнарком Председателӗн заместителӗ
ГРИГОРЬЕВ.

ВКП(б) Обкомӗн Секретарӗ
ЧАРЫКОВ.

Чӑваш республикинчи историллӗ вырӑн

(Ыйту ҫине ответ пани)

Львова юлташ (Шупашкар хулинчен) ҫакӑн пек ыйту парать:

«Пирӗн республикӑн кӑнтӑр енчи вырӑнӗсенче тахҫанхи ҫурт вырӑнӗсем тата вал юлашкийӗсем пур. Ҫавсене хӑҫанхи вӑхӑтра тата мӗне кирлӗшӗн тунӑ пулнӑ? Тата ҫак ыйту тӑрӑх литература кӑтартса парсан аван пулӗччӗ».

* * *

Вырӑс государстви ҫине час-часах кочевниксем килсе тапӑннӑ вӑхӑтра тутар-монголсем йышӑнса илнӗ ҫӗрсем тата вырӑс ҫӗрӗсем хушшинчи чикӗ иртсе пыракан вырӑна ҫирӗплетме тӑрӑшнӑ. Унта укрепленисем тунӑ, ҫав вырӑна — «оборонительная черта», тенӗ. Ҫавӑнта ҫар тӑракан вырӑнсем (городоксем) пулнӑ тата чикӗ тӑрӑх канав чавса, вал купаласа тухнӑ, ҫеҫенхирте мӗн пурри-ҫуккине сӑнаса тӑмалли ҫӳлӗ вырӑнсем туса лартнӑ. Вӑрманлӑ вырӑнсенче —йывӑҫсене касса ярса иртме ҫук вырӑнсем тунӑ.

1552 ҫулта Хусан ханствине вырӑс государстви ҫӗнтерсе илнӗ хыҫҫӑн, 1578 ҫулта, Атӑл ҫинче Тетӗш хулине туса лартнӑ. Тетӗш хули патӗнчен «оборонительная черта» Улатӑр тӗлне, малалла Арзамас, Рыльск тата Путивль (Курск губернийӗ пулнӑ ҫӗрте) патнелле иртсе пынӑ. Вӑл 70 километр хушши Карлы ҫырми тӑрӑх иртсе пынӑ, ҫавӑнпа ӑна «Карлинская черта», тенӗ. Ун чухнехи ҫуртсен тата вал юлашкийӗсем Таяпа, Байдеряково, Трех-Балтаево, Н. Буяново, В. Буяново, Шӑмӑршӑ ялӗсем патӗнче тата Улатӑр патне ҫитех чылай вырӑнсенче пур.

Ҫак «оборонительная чертана» тунӑ чухне ку вырӑнсенче ӗлӗк-авалтанпах (Булгарсен союзӗ тата Золотая орда пулнӑ вӑхӑтсенче) пулнӑ укрепленисемпе те усӑ курнӑ пулмалла.

XVII ӗмӗр варринче (1648 ҫ.) Чӗмпӗр хулине туса лартсан, вара вырӑс государстви Чӗмпӗр хулинчен пуҫланакан «оборонительная черта» тунӑ. Карлы ҫырми тӑрӑх иртсе пынӑ черта ҫав вӑхӑтра Чӗмпӗр чертин пӗр пайӗ пулса тӑнӑ.

Кунти вырӑнсенче ун чухне службӑра тӑракансем тата ҫар ҫыннисем пурӑннӑ. Етӗрне, Шупашкар, Сӗве уезчӗсенчен кунта чӑвашсем нумай куҫса ларнӑ. Куҫса ларакансене ҫӗр панӑ, ик-виҫӗ ҫуллӑха тӳлевсенчен хӑтарнӑ, ҫавӑншӑн вӗсен «оборонительная черта» ҫинче хурал тӑмалла пулнӑ. Ҫавӑн пекех тата тӗрлӗрен начальниксем хӑйсене валли ӗҫлеттерсе хресченсен тинкине кӑларнӑ.

Ҫапла ӗнтӗ Карлы ҫырми тӑрӑх иртсе пынӑ «оборонительная чертана» XVI ӗмӗрте тунӑ.

Ку ыйтупа тӗплӗнрех паллашма литература та кӑтартса паратпӑр: 1) **С .М. Шпилевский** — «Древние города и другие булгарско-татарские памятники в Казанской губернии». Казань. 1877 г. 2) **П. Мартынов** — Г.Симбирск за 250 лет его существования» (систематический сборник исторических материалов о г. Симбирске). Симбирск. 1898 г.; 3) **В. Н. Поливанов** — Археологическая карта Симбирской губернии. Симбирск. 1900 г.

П. ГРИГОРЬЕВ.

Кашни колхозрах кино кӑтартмалла

Майӑн 12-мӗшӗнче Йӗпреҫ районӗнче колхозсенчи кинофестиваль пуҫланчӗ. Колхозниксем кинофестиваль ирттернине пысӑк хавасланупа кӗтсе илчӗҫ. Кино кӑтартма пырсан унта колхозниксем йышлӑн ҫӳрени ҫавӑн ҫинчен калать.

Фестиваль вӑхӑтӗнче кашни колхозрах кино кӑтартмалла тунӑ. Халиччен кино сахал кӑтартнӑ колхозсене уйрӑмах хисепе илни кирлӗ. Анчах Йӗпреҫре ҫакна пурнӑҫламаҫҫӗ. Хӑшпӗр колхозсенче кино кӑтартма пачах пымаҫҫӗ.

Шуркассинчи «Строитель» колхозра иртнӗ ҫулта пӗр хутчен ҫеҫ кино кӑтартнӑ. Кӑҫал пырса та курман. Апла пулин те, райсовет исполкомӗ кинофестиваль ирттермелли маршрутсене ҫирӗплетнӗ чухне, пирӗн колхоза пачах сиктерсе хӑварнӑ.

Пирӗн колхозра кино кӑтартма условисем ҫителӗклӗ. Эпир районри кинофестиваль комиссийӗ ҫак ҫитменлӗхе хисепе илет пулӗ, тетпӗр.

А. ЕГОРОВ.

Комсомольски районри «Новая жизнь» колхозра тракторлӑ сеялкӑсемпе акаҫҫӗ.

Г. Костин фото-ӳкерчӗкӗ.

Ҫӗмӗрлери пищекомбинатра

ҪӖМӖРЛЕ. (**Хамӑр корр.**). Районри апат-ҫимӗҫ комбиначӗ хӑйне панӑ плана график тӑрӑх тултарса пырать. Комбинат коллективӗ 1-мӗш кварталта та, апрель уйӑхӗнче те производствӑллӑ программӑна ытлашшипех тултарнӑ. Иртнӗ уйӑхра вӑл 29200 тенкӗлӗх продукци туса кӑларас вырӑнне 32.180 тенкӗлӗх туса кӑларчӗ. Уйрӑмӑнах конфетсем тӑвакан цех паха результатсем кӑтартать, вӑл уйӑх планне 137,1 процент тултарнӑ.

Комбинатри рабочисем социализмлӑ ӑмӑртӑва сарсах пыраҫҫӗ, кашни цех пӗр-пӗринпе ӑмӑртса ӗҫлет. Рабочисем хушшинче нормӑна тултарайманнисем ҫук, кашниех вӗсем хӑйсен ӗҫне пысӑк пахалӑхпа тӑвассишӗн кӗрешеҫҫӗ.

Кашни цехӑн ҫирӗп график пур. Паян хӑш цехӑн мӗн тата мӗн чухлӗ продукци туса кӑлармалла,—ҫакна пӗтӗм коллектив пӗлсе тӑрать. Майӑн малтанхи вунӑ кунӗнче комбинатӑн 2.800 килограмм премӗк, 920 килограмм конфет тата 36.000 литр квас туса кӑлармалла пулнӑ, вӑл 2850 килограмм премӗк, 938 килограмм конфет тата 26500 литр кваспа 1850 литр ситро туса кӑларнӑ. Кунта квас туса кӑларасси юлса пыни сисӗнет. Электроэнерги ҫук пирки хӑшпӗр кун комбинат ним чухлӗ те шыв илеймест.

Райпищекомбинатра строительство ӗҫӗ те сарӑлсах пырать. Халь анчах управлени валли контора тата сысна вити туса пӗтерчӗҫ. Унӑннах икӗ утар пулать, ҫитес вӑхӑтра сӑра заводне тума тытӑнаҫҫӗ. Сӑра заводне кӑҫалхи ҫул вӗҫнелле туса пӗтермелле.

Химиллӗ ӑмӑртусем

СССР Осоавиахимӑн Центральнӑй Совечӗн Президиумӗ йышӑннӑ тӑрӑх, кӑҫал осоавиахимовецсен Пӗтӗм Союзри химиллӗ VIII-мӗш ӑмӑртӑвӗсем пулса иртеҫҫӗ. Вӑл ӑмӑртусене кашни ҫулах ирттересси оборонӑллӑ обществӑсен мухтавлӑ традицийӗ пулса тӑчӗ.

Ӑмӑртусем виҫӗ этап тӑрӑх пулса иртеҫҫӗ. Пӗрремӗш этапра—июлӗн 1-мӗшӗнче районри ӑмӑртусем, иккӗмӗш этапра—октябрӗн 1-мӗшӗнче республикӑри тата юлашки виҫҫӗмӗш этапра—ноябрӗн 1-мӗшӗнче Пӗтӗм Союзри ӑмӑртусем пуҫланаҫҫӗ.

Пӗрремӗш этап пуҫланасси нумай юлмарӗ. Осоавиахим организацийӗсен ӑмӑртӑва хатӗрленме халех тытӑнмалла. Ӑмӑртусем пуҫланиччен кашни заводра, фабрикӑра, чугунҫул станцисенче, учрежденисенче, колхозсенче тата пурӑнмалли ҫуртсенче—пур ҫӗрте те тренировкӑллӑ занятисем, походсем туса ирттермелле. Ҫак ӗҫсене пӗтӗмпех ПВХО комплексӗпе ҫыхӑнтарса туса пырас пулать.

Ӗҫ дисциплинине пӑсни пулмалла мар

Шупашкар хулинчи предприятисем, учрежденисем тата организацисем XVIII партконференци решенийӗсене тимлӗн пурнӑҫласа пыма тытӑнчӗҫ. Производствӑллӑ плана тултарасси лайӑхланса пырать. Предприятисем ҫирӗп график тӑрӑх ӗҫлеҫҫӗ. Графика пурнӑҫласа пыни плана кашни кун, кашни сменӑра тата кашни уйӑхрах тултарма пулӑшрӗ. Рабочисемпе служащисем хушшинче ӗҫ дисциплини нумай ҫирӗпленчӗ. Прогульщиксем, ӗҫе кая юлса пыракансем сахалланчӗҫ. Ҫавӑн пекех ӗҫрен хӑйсен ирӗкӗпе тухса каякансем те сахалланса пыраҫҫӗ.

СССР Верховный Совечӗн Президиумӗ 1940 ҫулти июнӗн 26-мӗшӗнче кӑларнӑ Указ производство ӗҫне лайӑхлатас, ӗҫ дисциплинине ҫирӗплетес ӗҫре пысӑк вырӑн йышӑнса тӑрать. Хулари предприятисем ҫак Указа ҫирӗппен пурнӑҫласа пыраҫҫӗ. Ӗҫ дисциплинине пӑсакансене, прогульщиксене закон тӑрӑх ответ тыттараҫҫӗ. Предприятисемпе учрежденисенче пӗтӗмӗшпе илсен прогулсем сахалланчӗҫ пулин те, хӑшпӗр ҫӗрте Указа пӑсакансем пӗтмен-ха. Ҫакна хулари уйрӑм предприятисенчи фактсем аван ҫирӗплетсе параҫҫӗ.

Хӑшпӗр предприятисемпе учрежденисенче партипе комсомол тата профсоюз организацийӗсем ӗҫ дисциплинине ҫирӗплетес тӗлӗшпе сахал ӗҫлеҫҫӗ. Массӑллӑ ӑнлантару ӗҫне вӑйсӑрлатни курӑнать. Шупашкарти «Заготзерно» хатӗрлев пунктӗнче (управляющийӗ Кольцов) тата хула Совечӗн комбинатӗнче (директорӗ Делицын) прогулсемпе ӗҫрен хӑйсен ирӗкӗпе тухса каякансем халӗ те палӑраҫҫӗ. Вӗсем прогульщиксене хирӗҫ тивӗҫлипе кӗрешмеҫҫӗ.

Закон тӑрӑх прогульщиксен ӗҫне прогул тунӑ хыҫҫӑн тепӗр кунӗнчех суда памалла. Вӑл йӗркене предприятисемпе учрежденисен руководителӗсем пӑсаҫҫӗ. Стройтрест ҫак енчен уйрӑмах палӑрса тӑрать. Кунта прогульщиксен ӗҫне пӗр уйӑха яхӑн тытса усрани те пулнӑ. Ҫавӑн пек, Назаров прогул туни ҫинчен халӑх судне 10 кун кая юлса пӗлтернӗ.

Эрех заводӗнче ӗҫе ӳсӗр пыракансем те пулнӑ. Завод директорӗ Кокарев ҫавӑн пек ҫынсене администраци енӗпе взысканисем панипе ҫеҫ ирттерсе янӑ. В. Максимова ӗҫе ӳсӗр пынӑшӑн строгий выговор панӑ та, суда памасӑрах хӑварнӑ.

Филармонинче ӗҫлекен работниксем хушшинче те ӗҫ дисциплини ҫирӗп мар. Хӑшпӗр работниксем ӗҫе ӳсӗр пыни унта та палӑрать. Вельмашкинпа Жилочкин ӗҫе ӳсӗр пынине ҫийӗнчех пӗлнӗ. Анчах вӗсен ӗҫне суда памасӑр усранӑ. Хулари прокуратура пӗлнӗ хыҫҫӑн ҫеҫ ҫав прогульщиксен ӗҫне тӑрӑ шыв ҫине кӑларнӑ.

«Металлист» артелӗнче те ӗҫ дисциплини ҫирӗппипе мухтанма пултараймаҫҫӗ. Артель председателӗ Алексеев прогульщиксене хӳтленӗ, вӗсен ӗҫне икӗ уйӑха яхӑн пытарса усрама пӑхнӑ. Калинкин февралӗн 7-мӗшӗнче иккӗмӗш хут прогул тунӑ. Ҫак ӗҫе мартӑн 26-мӗшчен тытса тӑнӑ. Данилов кунӗпех ӗҫе тухман пулнӑ. Унӑн ӗҫне те вӑхӑтра суда паман.

Кирпӗч заводӗнче законлӑ мар отпусксем параҫҫӗ. Заводра слесарь Кузнецова 1940 ҫулти декабрӗн 26-мӗшпе 1941 ҫулти апрелӗн 15-мӗшчен ӗҫ укҫи тӳлемесӗр отпуска янӑ. Кузнецов тӑватӑ уйӑха яхӑн «отпускра» пурӑннӑ хыҫҫӑн урӑх ҫӗре ӗҫлеме кайнӑ.

Ҫыхӑну управленийӗнче тата столовӑйсемпе ресторансен трестӗнче ӗҫе миҫе сехетре пынине учета илмеҫҫӗ. Учет ҫук пирки работниксем ӗҫе вӑхӑтра пынипе кая юлнине шыраса тупма та ҫук.

Хӑшпӗр учрежденисенче работниксем администрацинчен ыйтмасӑр хӑйсен ирӗкӗпе ӗҫрен тухса кайнисем те пур. Ҫак енчен Чебторг уйрӑмах палӑрса тӑрать. Кунта работниксем ӗҫрен хӑш вӑхӑтра тухса каяс тенӗ, ҫавӑн чухне тухса каяҫҫӗ. Ӗҫе вӑхӑтра пынине учета илмеҫҫӗ.

Ӗҫ дисциплини столовӑйсемпе ресторансенче ӗҫлекенсем хушшинче уйрӑмах япӑх пулнине кӑтартса хӑвармалла. Унта ӗҫ вӑхӑтӗнче хӑшпӗр работниксем эрех ӗҫме кайни те пулнӑ. Пӗрремӗш номерлӗ ресторанта ӗҫлекен Силантьев ӗҫ вӑхӑтӗнче ӗҫсе ӳсӗрлнине ҫийӗнчех пӗлнӗ. Ресторан директорӗ ҫак ӗҫе администраци енчен взысканипе ирттерсе янӑ. Прокуратура органӗсем хутшӑннӑ хыҫҫӑн ҫеҫ кирлӗ мерӑсем йышӑннӑ.

XVIII партконференци решенийӗсем ӗҫ дисциплинине ҫирӗплетсе пыма хушаҫҫӗ. Предприятисемпе учреждени руководителӗсен конференци йышӑннӑ решенисене тӗплӗн пурнӑҫласа пымалла. Прогульщиксене хӳтлени пулмалла мар. Партипе комсомол тата профсоюз организацийӗсен культурӑллӑ-массӑллӑ ӗҫсене анлӑн сарса пымалла. Ӗҫ дисциплинине ҫирӗплетес тӗлӗшпе куллен ӗҫлесе пыни кирлӗ.

И. ЛЕОНТЬЕВ.
Шупашкар хулин прокурорӗ.

Фридрих Энгельсӑн ҫӗнӗ алҫырӑвӗ

Маркс — Энгельс — Ленин Институчӗ Фридрих Энгельсӑн ӗҫне кӑтартса паракан ҫӗнӗ документпа пуянланнӑ: Швецин Мускава килнӗ журналисчӗ И.-Фр. Декк Фридрих Энгельс 1893 ҫулти октябрӗн 3-мӗшӗнче Блохер патне янӑ ҫырун подлинникне Маркс — Энгельс — Ленин Институтне парнелесе панӑ.

Похода кайма хатӗрленеҫҫӗ

ҪӖМӖРЛЕ. (**«Чӑваш Коммуни» корр.**). Ачасен техникӑллӑ станцийӗ ҫумӗнчи ҫамрӑк геологсен кружокӗ ҫутҫанталӑк пуянлӑхӗсене тӗпчесе сӑнас тӗлӗшпе пысӑк ӗҫсем тӑвать. Халӗ вӑл хӑй тавра 44 ачана пӗтӗҫтерсе тӑрать, пурте вӗсем хулари шкулсенче вӗренекенсем.

Июнӗн 20-мӗшӗнче кружок членӗсем, пӗтӗмпе 15 ача, район территоринчи пуянлӑхсене сӑнас тӗлӗшпе похода тухса каяҫҫӗ. Хӑш вырӑнсенче пулмалли маршрута тунӑ. Тӗп маршрут Ҫӗмӗрле — Анат Кӑмаша — Пояндайкино — Хутар — Пренеш — Пинер—«Красный Октябрь» — Атмал — Чӑваш Улхаш — Вырӑс Улхаш — Сӑрӑ шывӗ пулмалла, вӑтамран вӑл 200 километр тӑршшӗ ытла.

Похода хатӗрленес ӗҫ халӗ сарӑлсах пырать. Кашни участник поход вӑхӑтӗнче мӗн-мӗн тумаллине кӑтартакан задани пур, чылайӗшӗсем унпа ӗҫлеҫҫӗ те ӗнтӗ. Сӑмахран, тӑваттӑмӗш номерлӗ шкулти 9-мӗш класра вӗренекен Троицкая походра ботаник вырӑнӗнче ӗҫлемелле, халӗ вӑл тӗрлӗрен ӳсен-тӑрансене, курӑксене сӑнама вӗренет. Ҫамрӑк геологсем иртнӗ ҫулта тупнӑ япаласем мӗнле улшӑнса пынине ҫырса пыраҫҫӗ.

Ҫитес походра ботаниксемпе геологсемсӗр пуҫне тата ҫамрӑк зоологсем, гидрогеологсем, гидробиологсем те пулаҫҫӗ. Вӗсем кашниех хӑйсен енӗпе кирлӗ сӑнавлӑ ӗҫсем тӑваҫҫӗ.

Ытти шкулсенчи ачасене хӑйсен ӗҫӗсем ҫинчен каласа парас тӗлӗшпе те хӑшпӗр ӗҫсем тума шутлаҫҫӗ. Уйрӑмӑнах Хутарти тата Мӑн Улхашри вӑтам шкулсенче вӗренекенсемпе тӗл пулма палӑртнӑ.

Ҫамрӑк геологсем поход вӑхӑтӗнче питех те паха тата усӑллӑ ӗҫсем тумалла. Ун ҫинчен ачасен техникӑллӑ станцийӗн инструкторӗ, вӑлах станци вӑхӑтлӑх директорӗ Федоров юлташ ҫапла каласа пачӗ:

— Пирӗн походӑн тӗп задачи — район территоринчи ҫӗр айӗнче выртакан пуянлӑхсене тата тӗрлӗрен курӑксене сӑнасси. Сӑмахран, кирпӗчпе кӳршек-чӳлмек производствисем валли лайӑх сортлӑ тӑм, кантӑк производстви валли хӑйӑр, ҫавӑн пекех известняк, мергель, сарӑ краска паракан тӑм вырӑнӗсене тупса, вӗсене тӗплӗн сӑнамалла. Кусемсӗр пуҫне тискер кайӑксен, хурт-кӑпшанкӑсен списокне тума пӑхнӑ.

Ҫамрӑк геологсем походра тупнӑ материалсене райсоветӑн вырӑнти промышленность пайне тӑратаҫҫӗ.

Чӗререн тав тӑватӑп

Эпӗ 1939 ҫулта ним курми пулса лартӑм. Мана вара икӗ ҫул хушши хамӑн ывӑл ҫавӑтса ҫӳрерӗ. Кӑҫал февралӗн юлашки кунӗсенче Шупашкарти трахом институтне килтӗм. Унта манӑн куҫ роговицине куҫарса лартса операци турӗҫ. Халӗ эпӗ лайӑх куракан пултӑм. Хаҫат-журналсем те вулатӑп. Манӑн куҫсене куракан тунишӗн врач А. Шульпенкова юлташа чӗререн тавтӑвататӑп.

А. ШЛЯКИН.
Хапӑс ялӗ, Вӑрнар районӗ.

Случной пунктра

ИШЛЕЙ. «Ҫӗнӗ хунав» колхозри вылӑхсене искусственнӑй майпа пӗтӗлентермелли пунктра кӑҫал 130 кӗсре чуптармалла. Пункт ҫывӑхри колхозсемпе договор тунӑ. Чылай колхозсем кӗсресене пункта илсе пырса чуптарнӑ та ӗнтӗ. «Восток» колхозӑн 15 кӗсре чуптармалла, вӗсем 3 кӗсре чуптарнӑ. «Звезда» колхозра та 3 кӗсре чуптарнӑ. «Ҫӗнӗ хунав» тата «Маяк» колхозсем те виҫшер-тӑватшар кӗсре чуптарма ӗлкӗрнӗ.

Ҫав хушӑрах чылай колхозсем ҫак ӗҫе халӗ те тытӑнман-ха. «Красный борец», «Тупоси», «Чӑваш Коммуни», «Комбайн» т. ыт. колхозсенче те пунктра пӗрер кӗсре те чуптарман.

Ф. ТУРХАНКАЙ.

Чӑх-чӗп ытларах ӗрчетер

Ҫамрӑк чӑх-чӗпсем ӗрчетес ӗҫе пысӑк вырӑна хурса, РСФСР Совнаркомӗ ҫумӗнчи Экономсовет 1941 ҫулти февралӗн 3-мӗшӗнче ӗҫҫынни депутачӗсен пур райсовет исполкомӗсене те колхозсенчи чӑх-чӗпсене пурне те пӑхса ӳстерме кирлӗ условисене туса пама хушрӗ. Ку тӗлӗшпе мӗнпур хатӗрленӳ ӗҫне кӑнтӑр енчи районсенче февралӗн 15-мӗш тӗлне, ытти районсенче мартӑн пӗрремӗш тӗлне пӗтӗмлетсе туса ҫитермелле пулнӑ. Ҫак постановленине пурнӑҫа кӗртес май, РСФСР Ҫӗрӗҫ Халӑх Комиссариачӗ февралӗн 5-мӗшӗнче вырӑнсенчи пур ҫӗрӗҫ органӗсене те колхозсенче ҫамрӑк чӑх-чӗпсене усрамалли ҫурт-йӗрсене, апат-ҫимӗҫсене, инвентарьсене тата чӑх-чӗпсем ҫӳремелли вырӑнсене тӗрӗслесе тухма хушрӗ.

Тӳрех калас пулать, ҫак директивӑсене вырӑнсенче питӗ ҫителӗксӗр пурнӑҫа кӗртсе пыраҫҫӗ. Районсенчи ҫӗрӗҫ органӗсем инкубатор станцисем валли ҫӑмарта тӑратма колхозсемпе договор тӑвассине вӑхӑтра организацилемен. Ҫавна май вара чылай колхозсем договор тӑвас ӗҫе февраль уйӑхӗн вӗҫӗнче кӑна тытӑннӑ. Улатӑр районӗнчи колхозсем фермӑсем валли чӑх-чӗпсем илсе ҫитереймен, инкубатор станципе халӗ те договор туман. Калинински районри колхозсен 18 пин штука ҫӑмарталӑх договор тумалла пулнӑ, анчах вӗсем халӗ пӗтӗмпе те 8.510 штука ҫӑмарталӑх кӑна договор тунӑ, вӑл шутран инкубатор станцине мӗнпурӗ те 416 ҫӑмарта ҫеҫ леҫсе панӑ. Ку тӗлӗшпе ӗҫ Хӗрлӗ Чутай районӗнче те ҫавнашкалах пырать: пӗтӗм районӗпе 11 пин штука ҫӑмарта парас вырӑнне, 2700 штука пама ҫеҫ договор тунӑ, вӑл шутран инкубатор станцине 380 ҫӑмарта ҫеҫ панӑ. План тӑрӑх, Ҫӗрпӳри инкубатор станцин чӗпӗсем кӑларма инкубацине 103 пин штука ҫӑмарта хумалла, анчах, апла пулин те, договорне вӗсем 61.900 штука ҫӑмарталӑх ҫеҫ тунӑ. Вӑл шутран халь инкубатор станцине мӗнпурӗ те 6.144 ҫӑмарта кӑна пырса панӑ. План тӑрӑх Сӗнтӗр районӗнчи колхозсен Ҫӗрпӳри инкубатор станцине 18 пин ҫӑмарта памалла, халӗ 18.200 ҫӑмарталӑх договор тунӑ, анчах вӑл шутран, 1.734 штука ҫеҫ леҫсе панӑ.

Инкубатор станцисемпе колхозсем договор тӑвасси ҫителӗксӗр пулса пынин тӗп сӑлтавӗсем ҫакӑнта: инкубатор станцисемпе районсенчи ҫӗрӗҫ органӗсен работникӗсем тата райсовет исполкомӗсем ҫак ӗҫпе интересленмен, вӗсем ку тӗлӗшпе пӗтӗм ӗҫе участоксенчи зоотехниксем ҫине ҫеҫ шанса хунӑ. Ҫавна пула вара, колхозсемпе вӑхӑтра договор тӑвас тата ҫамрӑк чӗпсене йышӑнса илме хатӗрленес ӗҫсем вӑрӑма тӑсӑлса кайнӑ. Участоксенче ӗҫлекен хӑшпӗр зоотехниксемпе инкубатор станцисен работникӗсем договорсем тӑвас ӗҫ ҫине ҫиелтен пӑхнӑ. Тӗслӗхрен акӑ, Канашри инкубатор станци колхозсемпе тунӑ договорсене чылайӗшне кирлӗ пек йӗркелемен (4 договор ҫинче хӑш вӑхӑтра ҫӑмарта тӑратассине кӑтартман, хӑшпӗр договорсем ҫинче колхоз председателӗсен хушамачӗсем ҫук). Тӑвай районӗнче ҫавнашкалах: 19 договор ҫинче район печӗсене ҫырмасӑр хӑварнӑ.

Кӑҫал апрелӗн 24-мӗшӗнчен пуҫласа пирӗн республикӑра инкубатор станцисенче чӗпӗсем тухма тытӑннӑ. Майӑн 1-мӗш тӗлне пурӗ 19.930 пуҫ чӗпӗ тухнӑ. Канашри инкубатор станци чӗпӗсем кӑларассине 70 процент, Ҫӗрпӳри — 60 процент Комсомольскри — 32 процент, Вӑрмарти — 30 процент пурнӑҫа кӗртнӗ. Ҫак вӑхӑтрах чылай инкубатор станцисем хӑйсен производствӑллӑ заданийӗсене тултараймаҫҫӗха.

Чылай колхозсем ҫамрӑк чӗпӗсене йышӑнма лайӑх хатӗрленмен. Ҫӗрпӳ районӗнчи «Красный бригадир» тата Комсомольски районӗнчи Сталин ячӗпе тӑракан колхозсем инкубацинче кӑларнӑ чӗпӗсене илсе те пынӑ ӗнтӗ. Ҫамрӑк чӗпӗсене усрамалли ҫурт-йӗрсем таса, ҫутӑ. Апат-ҫимӗҫсене те кирлӗ таранах хатӗрлесе хунӑ. Анчах, ҫав хушӑрах, хӑшпӗр колхозсем ҫамрӑк чӗпӗсене пӑхса усрасси ҫине питех те ҫителӗксӗр ҫавӑрӑнса пӑхаҫҫӗ. Шӑхасан районӗнчи «Красный Октябрь» колхоз Канашри инкубатор станцинчен илсе пынӑ чӗпӗсене колхоз правленинче усрать. Чӗпӗсене лайӑх пӑхман пирки 280 пуҫ чӗпӗрен 40-шӗ вилнӗ. Ҫавӑн пекех, «Комсомолец» колхозра та Канашри инкубатор станцинчен чӗпӗсене вӑхӑтра илсе кайман пирки чылайӗшӗ вилсе пӗтнӗ.

Хӑшпӗр колхоз руководителӗсем чӑх-чӗпсем ӗрчетес ӗҫе кирлӗ пек хакламаҫҫӗ. Акӑ, Куславкка районӗнчи «III Интернационал» колхозра чӑх-чӗпсене вӑхӑтлӑха хатӗрленӗ ҫуртсенчех хупса усраҫҫӗ. Чӑх-чӗпсене правило тӑрӑх пӑхмаҫҫӗ. Чӗпӗсем валли кирлӗ витаминлӑ тата минераллӑ апат-ҫимӗҫсене колхоз вӑхӑтра кӳрсе килсе хатӗрлемен. Ҫавна пула чӑх-чӗпсем вилнӗ фактсем те пулнӑ. Ҫавӑн пекех, Канаш районӗнчи «Большевик» колхозра та чӑх-чӗпсене начар пӑхса усраҫҫӗ.

Чӑх-чӗпсене начар пӑхса усранӑ пирки, чылай колхозсенче чӑх-чӗпсен продуктивлӑхӗ пӗчӗккӗ. Улатӑр районӗнчи «Путь Ильича» колхоз 600 пуҫ чӑх-чӗп усрать. Анчах ҫав 600 чӑхран колхоз кунне 50—60 ҫӑмарта ҫеҫ илет. Канаш районӗнчи Крупская ячӗпе тӑракан колхоз та 43 пуҫ чӑхран кунне 7—10-шар ҫӑмарта кӑна илет.

Паллах, чӑх-чӗпсен продуктивлӑхне хӑпартма пирӗн пур майсем те ҫителӗклӗ. Ӗҫе лайӑх организацилесен кашни колхозах чӑх-чӗпсенчен пысӑк тупӑш илме пултарать, илмелле те.

Партипе правительство лайӑх ӗҫлекен колхозниксене ӗҫшӗн хушса тӳлесси ҫинчен йышӑннӑ постановлени колхозсенче обществӑллӑ чӑх-чӗпсем ӗрчетме аслӑ ҫул уҫса пачӗ. Ҫак постановлени ҫинчен кашни колхозникпа колхозницӑна тӗплӗн каласа ӑнлантармалла, партипе правительство решенине пурнӑҫа кӗртме колхозниксен нумай йышлӑ массине мобилизацилемелле.

Районсенчи партипе совет тата ҫӗрӗҫ органӗсен руководителӗсем колхозсемпе инкубатор станцисем договор тӑвассине чи кӗске срокра вӗҫлемелле тӑвассишӗн кӗрешмелле. Кунпа пӗр вӑхӑтрах, инкубатор станцисене договор тӑрӑх памалли ҫӑмартана вӑхӑтра леҫсе парассине организацилемелле. Чӑх-чӗпсен продуктивлӑхне мӗнле хӑпартасси ҫинчен, фермӑсенче чӑх-чӗпсене пӑхса усрамалли правилӑсем ҫинчен колхозниксене ҫине тӑрса вӗрентсе пымалла.

А. МИТРОФАНОВА.
ВКП(б) Обкомӗн ялхуҫалӑх отделӗн инструкторӗ.

„Колумбия" ятлă парохода тытса чарнă пирки Совет правительстви протест панă

ВАШИНГТОН, майăн 15-мĕш. (ТАСС). Кăçалхи майăн 7-мĕшĕнче США государство департаменчĕ распоряжени панипе Сан-Францискора Совет Союзĕ Аргентинăпа Уругвайра туяннă тата Швеци «Колумбия» ятлă пароходĕ çине тиеме тытăннă çăмпа сăран грузне тытса чарнă. Амторгпа калаçса татăлнă тăрăх çак пароход ССР Союзне килмелле пулнă.

ССР Союзĕн США-ри Чрезвычайнăй Полномочнăй Посолĕ Уманский юлташ кăçалхи майăн 14-мĕшĕнче США государство секретарĕ г. Хэлл патĕнче пулнă тата совет грузне тиенĕ «Колумбия» парохода тытса чарнине хирĕç ăна Совет правительствин ячĕпе протест панă.

Иден заявленийĕ

ЛОНДОН, майăн 15-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, общинăсен палатинче панă ыйтусем çине ответлесе, Англи ютçĕршыв ĕçĕсен министрĕ Иден çапла каланă: правительство Германи Сирине самолетсем илсе пынине хирĕç мерăсем йышăнать. Правительство аллинчи сведенисем, тенĕ Иден, çакна кăтартса параççĕ: Франци влаçĕсем нимĕçсене Ирака вĕçсе пыма Сирири аэродромсемпе усă курма ирĕк панă. Правительство нимĕçсен Сирири аэродромсенчи самолечĕсене хирĕç кирлĕ пек ĕçсем тăвать. Халĕ пулса тăнă положенишĕн, тенĕ малалла Иден, Франци правительстви ответ тытмасăр юлма пултараймасть.

США правительстви çак ĕçсене пĕтĕмпех пĕлсе тăрать, тенĕ Иден.

Черчилль выступленийĕ

ЛОНДОН, майăн 15-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, ютçĕршыв ĕçĕсен министерствин представителĕпе Киркпатрикпа Гесс хушшинче пулнă калаçусем мĕнпе вĕçленни çинчен Черчилль общинăсен палатинче нимĕн те пĕлтермен. Май килсен, тенĕ Черчилль эпĕ общинăсен палатинче тивĕçлĕ заявлени тăвăп. «Анчах та, — тенĕ Черчилль, — çав заявлени валли вăхăт суйланă чухне эпĕ обществăллă интерессене шута илетĕп».

Америкăн „Вĕçекен крепость" текен бомбардировщикĕсем Гавайи утравĕсем çине вĕçсе пынă

НЬЮ-ЙОРК, майăн 15-мĕш. (ТАСС). США çар министерстви çапла пĕлтернĕ: ĕнер Сан-Францискоран Гавайи утравĕсем çине Америкăн «Боинг-б-17Д» йышши тăватă моторлă бомбардировщикĕсем 21 бомбардировщик вĕçсе пынă. Вĕсем «Вĕçекен крепость» текен самолетсем. Халиччен Гавайи утравĕсем çинче вăтам бомбардировщиксем кăна пулнă, вĕсем 1.280 километртан инçете вĕçме пултарайман.

Англин çĕрлехи истребителĕсем

ЛОНДОН, майăн 15-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, шалти ĕçсемпе шалти хăрушсăрлăх министрĕ Моррисон ĕнер Лондонра сăмах тухса каланă. Хăйĕн сăмахĕнче Моррисон çапла пĕлтернĕ: Англин çĕрле, уйрăмах уйăхлă каçсенче вĕçекен истребителĕсем чылаях пысăк çитĕнÿсем тунă, анчах та малашнехи ĕçсенче вĕсен çитĕнĕвĕсем ытлашши хăвăрт ÿссе пырассине кĕтме кирлĕ мар.

Малалла Моррисон çапла каланă: Англире çĕрлехи истребительсем тăвас тĕлĕшпе юлашки 10 уйăх хушшинче тунă ĕçсем, вăрçă умĕнхи 10 çул хушшинче тунă мĕнпур ĕçсенчен те пысăкрах.

Англире пушарсене хирĕç кĕрешес ĕç

ЛОНДОН, майăн 15-мĕш. (ТАСС). Информаци министерстви пĕлтернĕ тăрăх, шалти ĕçсемпе шалти хăрушсăрлăх министрĕ Моррисон общинăсен палатинче çапла каланă: Англи çине авиаци бомбăсем пырса пăрахнипе тухакан пушарсене хирĕç лайăхрах кĕрешмелле пултăр тесе, правительство пушарсене хирĕç кĕрешмелли служба организацилеме, ăна государство енĕпе контроллесе тăмалла тума йышăннă.

Хальхи вăхăтра, тенĕ Моррисон, Англире, Шотландине шута илмесен, пушара хирĕç кĕрешес ĕçе вырăнсенчи 1.400 орган туса пырать. Правительство планĕ тăрăх пушарсенчен сыхланмалли вырăнти отрядсене пурне те районсем тата подрайонсем çине уйăраççĕ. Специальнăй заданисене пурнăçа кĕртме пожарниксен куçса çÿрекен чаçĕсене организацилеççĕ. Çав чаçсене, сăмахран, пушарсене хирĕç кĕрешмелли средствăсем çителĕксĕр пулакан районсене яраççĕ. Моррисон çапла кăтартса панă: пушарсене хирĕç кĕрешес ĕçе çĕнĕлле организациленипе пушара хирĕç кĕрешмелли ресурссемпе лайăхрах та хăвăртрах усă курма, пожарниксен вырăнти чаçĕсене лайăхрах ертсе пыма пулать. Гражданăсен пушартан сыхланас тĕлĕшпе ĕçлекен ирĕклĕ отрячĕсене пушартан сыхланмалли службăн нациллĕ организацийĕн составне кĕртеççĕ. Пушарсенчен сыхланас ĕçе шалти ĕçсемпе шалти хăрушсăрлăх министрĕн парламентри секретарĕ Мэбэн ертсе пымалла пулать.

Бухарестри университет студенчĕсене арестлени

БУХАРЕСТ, майăн 15-мĕш. (ТАСС). Пичетленсе тухнă коммюникере çапла каланă: майăн 10-мĕшĕнче Бухарестри университетри юридически факультетăн пухăвĕнче юрлама чарнă легионерла юрăсене юрланă студентсен ячĕсене палăртнă. Çав студентсенчен пĕр пайне арестленĕ тата çар судне панă, тепĕр пайĕ тарса пытаннă.

КĔСКЕН

* США правительстви Германин США-ри «И. Г. Фарбениндустри» трестĕн фончĕсене конфискациленĕ, мĕншĕн тесен вĕсен представителĕсем суда пыма килĕшмен (вĕсене монополисене хирĕç кăларнă закона пăснăшăн айăпласа суда панă пулнă).

* Австрали премьер-министрĕ Мензис çар кабинечĕн секретарĕпе пĕрле Вашингтона пынă. Унта вăл Лăпкă океана хÿтлес проблеме çинчен Рузвельтпа тата ытти официальнăй çынсемпе канашланать.

* Пешт комитатĕнче (Венгрия) чĕртавар çителĕксĕррине пула промышленность таварĕсене, уйрăмах апатçимĕç таврашне туса кăларасси вăйлăн чакнă. Тир-сăран промышленноçĕнче пурĕ те эрнере 24 сехет кăна ĕçлеççĕ.

* «Нью-Йорк таймс» хаçат пĕлтернĕ тăрăх, 1940 çулта промышленноçлă 1.019 корпораци 2.165 миллион доллар — 1938 çултипе танлаштарсан икĕ хут ытла нумайрах услам илнĕ.

Дзержинский ячĕпе тăракан завод коллективĕ çурçул планне срокчен тултарассишĕн кĕрешет

Хура металлургире ĕçлекен мĕнпур рабочисене, инженерно-технически работниксене тата служащисене

Хаклă юлташсем!

Пĕтĕм Союзĕпех сарăлса кайнă социализмлă ăмăрту хура металлурги предприятийĕсенчи пысăк резервсене уçса пачĕ.

1940 çулти тăваттăмĕш кварталта тата кăçалхи тăватă уйăх хушшинче пирĕн завод металл шăратса кăларассине уйăхран уйăха ÿстерсе пырать, техникăллă-экономикăллă показательсене лайăхлатса, ĕçпе технологи дисциплинине çирĕплетсе пырать. Металлургсем чугун, хурçă шăратса кăларассине, прокат туса кăларассине татах та ытларах ÿстерме пултараççĕ. Ăна тумалли çулсене пире партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ йышăннă решенисенче кăтартса панă. Эпир çак решенисене пурнăçа кĕртессишĕн пыракан кĕрешĕве пĕтĕм большевикла хастарлăхпа организацилеме, чи çывăх вăхăтра татах та пысăкрах çĕнĕ çĕнтерÿсем тума тивĕçлĕ.

Кăнтăрти тата центрти хура металлургири работниксем производствăпа хуçалăх активĕн канашлăвĕ хамăрăн çулпуçа Сталин юлташа **1941 çулти плана срокчен тултарма** сăмах пачĕ. Большевиксен сăмахĕ ĕçрен уйрăлса каймасть. Çулталăк планне срокчен тултарас тесен, ăна çурçул заданине иртттерсе тултарнинчен тытăнас пулать. Дзержинский ячĕпе тăракан завод коллективĕ Совет Союзĕнчи мĕнпур металлургсене çурçул планне срокчен тултарассишĕн, домнăсемпе, мартенсемпе, прокатнăй стансемпе лайăхрах усă курассишĕн социализмлă ăмăртун çĕнĕ хумне çĕклесе яма чĕнет. Дзержинецсем 1941 çулти çурçул планне заказсем тăрăх çирĕппĕн тултарса пыма обязательство илеççĕ:

чугун шăратас тата прокат туса кăларас тĕлĕшпе июнĕн 17-мĕшĕнче,

хурçă шăратса кăларас тĕлĕшпе июнĕн 19-мĕшĕнче тултарма пулаççĕ.

Эпир, кунсăр пуçне, çурçул хушшинче планран иртттерсе 5 миллион тенкĕ накоплени пама пулатпăр.

Дзержинский ячĕпе тăракан завод коллективĕ мĕнпур металлургсене хăйсенчен пример илме тата çурçул планне срокчен тултарма чĕнеççĕ.

Металлургсем çĕршыв оборони валли кирлĕ метала пĕтĕмĕшпех пама, юратнă тăван çĕршыв умĕнче хăйсен тасă тивĕçлĕхне пурнăçа кĕртме тивĕçлĕ.

Хамăрăн Ленин—Сталин партине, аслă Сталина юратнине тата пĕтĕм чĕререн парăннине большевикла ĕçсемпе кăтартса парар.

(Çырăва 1941 çулти майăн 12-мĕшпе 13-мĕшсенче Дзержинский ячĕпе тăракан металлурги заводĕнчи рабочисен, инженерсен, техниксен тата служащисен цехсенчи пухăвĕсенче сÿтсе-явнă).

«ПРАВДА» хаçатра майăн 15-мĕшĕнче пичетленсе тухнă.

Государствăн Ленин орденлĕ Академиллĕ Пĕчĕк театрĕ Сталинла премии лауреачĕ А. Корнейчук çырнă «В степях Украины» ятлă çĕнĕ пьесăна лартса панă. Спектакле РСФСР халăх артисчĕ И. Судаков лартнă. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: пĕрремĕш действири сцена (сулахайран сылтăмалла): Галушко хĕрĕ Галя — артистка А. М. Антонова, Алексей — РСФСР тава тивĕçлĕ артисчĕ Н. А. Анненков, Обком секретарĕ — артист В. В. Туманов.

Ф. Кислов фото-ÿкерчĕкĕ (ТАСС).

Лайăх кĕнеке*)

«Эпĕ пĕчĕккĕ чухне, эпир Российăн кăнтăр енче, Кубань облаçĕнче пурăннă. Ман атте учитель, анне—учительница пулнă. Ун чухне учительсем чухăн пурăннă. Эпĕ хĕлле вĕренеттĕм, çулла кулак-хуçа патĕнче ĕçлеттĕм: ун выльăхĕсене пăхаттăм, хуçана валли хĕвелçаврăнăшĕсене (хăшĕсем манран икĕ хут та пысăкчĕ) касаттăм, тулă кĕлтисене йĕтем çине параттăм, хуçа лашисене кĕтеттĕм. Ун чухне эпĕ çиччĕ тултарса саккăра кайнă.

Октябрьти пролетариллĕ аслă революци хыççăн эпĕ кулак патĕнче ĕçлеме пăрахрăм. Эпĕ питĕ лайăх вĕренме тытăнтăм, мĕншĕн тесен манăн питех те вĕçес килетчĕ. Эпĕ нумай вĕрентĕм, — пуçламĕш шкулта та, вăтам шкулта та, летчиксен Ленинградри шкулĕнче те, тинĕс летчикĕсен Сталин ячĕпе хисепленсе тăракан шкулĕнче те вĕрентĕм, юлашкинчен летчик пултăмах».

Çапла çырать хăйĕн пурнăç çулĕ çинчен А. Ляпидевский.

1934 çулта Çурçĕрти пăрлă океанра «Челюскин» ятлă пароход путнă. Ляпидевскипе тата ытти летчиксене çав пароход çинче пулнă çынсене хăтарма янă. Ляпидевский Инçет-Хĕвелтухăçĕнче ĕçленĕ. «Челюскин» пароход путни çинчен Шмидт Мускава — Сталин юлташ патне радиограмма янă. Ăна илсенех Сталин юлташ челюскинецсене хăтарма тăрăшма хушнă. Ку ĕçе ертсе пыраканни СССР Совнарком председателĕн заместителĕ В. Куйбышев пулнă.

Челюскинецсене çăлас тĕлĕшпе пурне те тумалла пулнă. Пĕтĕм тĕнче пăр çинчи çынсем çинчен калаçма тытăннă.

Çурçĕрелле самолетсем вĕçнĕ. Пурте Шмидт лагерĕ патне çитме тăрăшнă.

Çак ĕçре чи хăюллисенчен пĕри Ляпидевский пулнă. Вăл — челюскинецсене çăлас ĕçе малтан пуçласа яраканни. Ляпидевский ун чухне вунă хĕрарăма тата икĕ ачана — Аллăпа Коринăна çăлнă. Çак ĕçе чыслăн пурнăçланăшăн ăна Ленин орденĕпе наградăланă тата Совет Союзĕн Геройĕн званине панă. Халь вăл СССР Верховнăй Совечĕн депутачĕ.

«Челюскинецсем» кĕнеке, хăйĕн калăпĕшĕпе пысăках мар пулсан та, çурçĕрти пăрлă вырăнти çынсене епле çăлса хăварни çинчен кĕскен, лайăх каласа парать. Çитĕнекен çамрăксемшĕн çак кĕнеке питех те усăллă. Вăл пире чăтăмлă, хăюллă пулма вĕрентет.

Н. ЮМАНГАЙ.

---

*) А. Ляпидевский **«Челюскинецсем»**. Чăвашгосизд. 1941 çул. Тираж 5000 экз., хакĕ 1 т. 80 пус.

Атă-пушмак тасатакансем

Шупашкар хулинче кашни кĕтесре тенĕ пекех атă-пушмак тасатакансем лараççĕ. Урари таса мар атăна, ботинкăна тасаттарма черет çук, ку лайăх ĕнтĕ. Анчах та атă-пушмак тасатакансем ĕçшĕн хăйсем мĕн чухлĕ илес теççĕ, çавăн чухлĕ шăйăрса илеççĕ.

Тивĕçлĕ органсем çирĕплетнĕ правило тăрăх вĕсен хромовăй атăна тасатнăшăн пĕр тенкĕ кăна илмелле. Чи пылчăклă атăна тасатнăшăн пĕр тенкĕ те 50 пус илме право пур. Атă-пушмак тасатакансем çакна нихăçан та пăхăнмаççĕ, кирек мĕнле атăна тасатнăшăн та пĕр тенкĕ те 50 пус сăтăрса илеççĕ.

Пĕррехинче çакăн пек факт пĕл пулчĕ. Пĕр Николаев ятлă гражданин атă тасаттарнă хыççăн укçа тÿленĕ чухне «Кожупряжь» артелĕн представителĕ пулчĕ. Атă-пушмак тасатакан вăйпах 1 тенкĕ те 50 пус илсе юлчĕ. Артель представителĕ ку законсăр ĕç пулнине асăрхаттарсан, вăçççĕн юнашар ларакан (атă-пушмак тасатакансем) пĕр çын пек харăс; «эпир сире уйăхне 400 тенкĕ паратпăр» тесе кăшкăрма тытăнчĕç. Кашни тасатакан кунне 50 çынăн атă-пушмакне тасатсан та 25 тенкĕ ытлашши илет, вăл уйăхне 625 тенкĕ çитет. Ку вăл çынсене улталани пулать. Çак йĕркесĕрлĕхе хăвăрт пĕтермелле.

Медсестрасем

1939 çулти октябрь уйăхĕнче РОКК Чăваш обкомĕ Шупашкарта медсестрасен курсне организациленĕ пулнă. Нумай пулмасть çак курс хăйĕн ĕçне вĕçлерĕ. Курсран производствăран уйрăлмасăрах 21 хĕрарăм вĕренсе тухнă, пурте вĕсем вĕренĕве лайăх вĕçленĕ.

11-мĕш №-лĕ детсадри сестра-воспитательница Е. Громова, физкультурăпа спорт ĕçĕсен комитетĕнчи машинистка Н. Уголовская, Чăвашгизри бухгалтер Ф. Зернина, килхуçи-хĕрарăмĕ А. Расщепкина тата ыттисем те курсран пур предметсемпе те «отлично» паллăсемпе вĕренсе тухнă.

Хальхи вăхăтра РОКК обкомĕ çумĕнче татах тепĕр курс ĕçлет. Унта запасри медсестрасем пулма 31 хĕрарăм вĕренет. Ку курсра та çулталăк çурă вĕренмелле.

И. ЕФРЕМОВ.

Мунчан йĕркеллĕ ĕçлеме вăхăт

Шупашкар мунчи çав-çавах йĕркеллĕ ĕçлесе пыраймасть-ха. Тасалăха, культурăлăха курма çук кунта. Кĕпе-йĕм хумалли шкапа кашни çын хыççăнах шăлмаççĕ, унта çÿп-çап, тусан, урайне те пĕрмай шăлса тасатмаççĕ.

Мунчан чи пысăк çитменлĕхĕ вăл—шыв йĕркеллĕ пулманни. Çак йĕркесĕрлĕх тахçантанпах пулса пырать ĕнтĕ. Вĕри шыв пур чухне сивĕ шыв çук, сивĕ шыв пур чухне—вĕри шыв çук. Çавăн пекех, çапăнмалли те тăтăшах ĕçлемест. Çак асăннă çитменлĕхсем мунча кĕрекенсене кÿрентереççĕ.

И. С.

„Нарспи" пьесăна лартма тытăнчĕç

Етĕрнери колхоз театрĕ «Нарспи» пьесăна лартма тытăнчĕ. Малтан вăл спектакле хулара лартса пачĕç. Хулари ĕççыннисем «Нарспи» пьесăна ырлаççĕ.

Колхоз театрĕнчи артистсем хăйсен ролĕсене аван выляççĕ. Уйрăмăнах Черновская, Федорова, Яковлев артистсем лайăх выляннине палăртмалла.

Çак кунсенче колхоз театрĕ Етĕрнепе Сĕнтĕр районĕсенчи колхозсене тухса кайрĕ. Унта вĕсем «Нарспи» пьесăна лартса параççĕ.

Н. КУЗЬМИН.

ПУЛНИ-ИРТНИСЕМ

Йĕпреçри леспродторгăн Буинск поселокĕнчи магазин заведующийĕ Ф. Петров милици уйрăмне пырса — магазин складĕнчен такамсем таварсем вăрласа кайнă, тесе пĕлтернĕ.

Тĕрĕслесе пăхсан, вăрлакан̆ хăех пулнине палăртнă. Çапла, ун килĕнче 226 метр мануфактура, темиçе пăт çăнăх-кĕрпе, сахăр тата 5.200 тенкĕ укçан тупнă. Петрова арестлесе суда панă.

Лекци

Паян, майăн 17-мĕшĕнче, ВКП(б) Шупашкар горкомĕн парткабинетĕнче суту-илÿ работникĕсен семинарĕн слушателĕсем валли **«Ленин — Сталин совет суту-илĕвĕ çинчен вĕрентни»** темăпа тÿлевлĕ лекци пулать. Лектор — **Никитин** юлташ.

Лекци каçхине 8 сехетре пуçланать.

ПАРТКАБИНЕТ.

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

КУВАКИНĂРИ
ИНВАЛИДСЕН ÇУРТНЕ
ТУСА ПĔТЕРНĔ МАЙ,
УНТА ПУШĂ ВЫРĂНСЕМ ПУР.

ИНВАЛИДСЕН
ÇУРТНЕ

1-мĕшпе 2-мĕш группăри инвалидсене, 16 çултан çамрăк маррисене, вĕсен тăванĕсем çук пулсан,

ЙЫШĂНАÇÇĔ.

Унта кĕрес текенсен çакăн пек справкăсем тăратмалла: 1) инвалидность группи çинчен, 2) çемье тата пурлăх çинчен, 3) миçе çула çитни çинчен.

Инвалидсен çуртне йышăнма ыйтса заявленине тата çÿлте кăтартнă документсене ыйтаканĕ хăй пурăнакан вырăнти райсобеса параççĕ.

Инвалидсен çурчĕсене каякансене Чăваш АССР Наркомсобесĕ ярать.

Чăваш АССР Наркомсобесĕ.

2—1

ЕВРОПĂРИ, АФРИКĂРИ ТАТА АЗИРИ ВĂРÇĂ

(Вăрçă ĕçĕсен дневникĕ)

Англипе Германи хушшинчи фронтра авиацин хăшпĕр активлăхĕ палăрать. Майăн 14-мĕшĕнче кăнтăрла тата ыран майăн 15-мĕш тенĕ чух çĕрле, тенĕ Германи командованийĕн сводкинче, Германи самолечĕсем Англири тĕрлĕрен çар объекчĕсем çине пырса тапăннă. Çавăн пекех Германин хĕçпăшаллă вăйĕсен тинĕс çинчи операцийĕсем сарăлса пынă. Германин подводнăй лодки Англин пулăшакан крейсерне путарни çинчен пĕлтереççĕ. Крейсер водоизмещенийĕ — 20 пин тонна. Кунсăр пуçне Германи самолечĕсем Англин суту-илÿ тумалли 3 пароходне путарнă.

Рейтер агентстви çапла пĕлтерет: майăн 14-мĕшĕнче Англи истребителĕсем Бельгири Остенде аэродромĕ çине пырса тапăннă. Англи истребителĕсен тепĕр соединенийĕ Бельги çыранĕ тăрăх аялтан вĕçсе пырса, Германин çыранри батарейисем çине пулеметсенчен пенĕ.

* * *

Вăтаçĕр тинĕсĕн бассейнĕнче Германипе Итали авиацийĕ пуринчен ытларах Мальтăпа Крит çине пыра-пыра тапăннă. Германи командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, çак утрав çинче вырнаçса тăракан сывлăш-çар базисем çине бомбăсем пăрахнă.

Çурçĕр Африкăра вăрçă ĕçĕсем вăйланнă. Германи командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, Тобрук патĕнче разведка тăвакан отрядсемпе артиллери активлăхĕ палăрать. Соллум районĕнче, тесе пĕлтерет Рейтер агентствин корреспонденчĕ, фронт линийĕ 80 километра тăсăлса кайнă, вăл шутран 60 километрĕ Египет территорийĕ урлă иртсе пырать. Çакă вăл акă мĕн шутлама май парать: противникăн çыран тăрăх наступлени туса пырас, пушхир урлă кăнтăр енчен çавăрăнса пырса Англи войскисене хупăрласа илес шухăша пăрахма тивнĕ. «Нью-Йорк таймс» хаçатăн корреспонденчĕ шутланă тăрăх, нимĕçсем Соллум районĕнчи наступленине акă мĕншĕн пуçланă: вĕсен танксемпе бронеавтомобильсем нумай пулнă, англичансен вара Соллум районĕнче пĕр танк та пулман. Рейтер агентствин Каирти корреспонденчĕ çапла пĕлтерет: Хĕвеланăç пушхирĕнчи вăрçă ĕçĕсем халиччентхи пекех тапхăр-тапхăрпа пулса иртеççĕ. Германи войскисем майăн 12-мĕшĕнче пуçланă наступлени хыççăн пуçарулăх каллех англичансен енне куçнă. Соллум районĕнче англичансем хăйсен механизированнăй патрулĕсене малалла кăларса янă, Тобрука хупăрласа тăракан нимĕçсемпе итальянецсен чаçĕсем çине пыра-пыра тапăнма пуçланă. Каирти çар çыннисем хушшинче çапла шутлаççĕ: нимĕçсем хăйсен атакине пуçласа, Англин механизированнăй патрулĕсен ĕçĕсене вăхăтлăха та пулин чарса лартас задача лартнă. Çурçĕр Африкăра çанталăк каллех шăрăхланнă, çакă вăл анлă операцисем сарса яма чăрмантарать. Çар çыннисем хушшинче çапла шутлаççĕ: нимĕçсемпе итальянецсем кирек мĕнле тактика суйласа илсен те, вĕсене Британин имперски войскисем вăйлă атакăсемпе кĕтсе илĕç. Англи командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, Германин Соллум районĕнче кĕрешекен чаçĕсем каллех хăйсен малтанхи позицийĕсем, Соллум патĕнчен кăнтăр тата хĕвеланăç енче вырнаçса тăракан позицисем çине чакнă.

Тобрукпа Соллум патĕнчи çапăçусене авиаци активлăн хутшăнать. Германи самолечĕсем, тенĕ Германи сводкинче, Соллум районĕнче англичансен пĕр çĕре пухăннă войскисем çине пырса тапăннă. Итали самолечĕсем, тенĕ Итали сводкинче, Тобрук порчĕ çине бомбăсем пырса пăрахнă. Англи авиацийĕ Дерна çине бомбăсем пăрахнă. Рейтер агентствин корреспонденчĕ çапла пĕлтерет: майăн 13-мĕшĕнче хĕвеланăç пушхирĕнчи çапăçусене кăнтăр Африка авиацийĕ хутшăннă, вăл унта Эритрейăран пынă.

Хĕвелтухăç Африкăра, Абиссинире, çапăçусем сăртлă Амба-Алага районĕнче (Аддис-Абеба патĕнчен çурçĕр енче) пыраççĕ. Итали сводкинче çапла каланă: çак секторта Англи войскисен атакисем ытларах та ытларах вăйланса пыраççĕ. Абиссинири фронтăн ытти участокĕсенче те Англи чаçĕсем малалла кайса пыраççĕ. Аддис-Абеба патĕнчен кăтăр енчи кÿлĕсен районĕнче, тенĕ Англи командованийĕн сводкинче, Англи войскисем итальянецсен вăйлă укреплениллĕ позицийĕсене туртса илнĕ. Кунсăр пуçне, Алге ятлă паха пункта туртса илнĕ (Явелло патĕнчен çурçĕр еннелле 70 километрта). Негелли—Далле çулĕ тăрăх каялла чакакан итальянецсен чаçĕсене Англи войскисем малаллах хĕсĕрлесе пыраççĕ.

Францири «Тан» хаçат Абиссинири фронтри лару-тăру пирки çапла çырать: хальхи вăхăтра Абиссинире Итали войскисем, çĕршывăн пысăк территорийĕпе усă курса, чылай пунктсенче çирĕпленсе тăма, çав пунктсенче вара англичансене хирĕç хаяррăн çапăçма шутлаççĕ. Аддис-Абеба патĕнчен кăнтăр енче Италин хăшпĕр чаçĕсем англичансене хирĕç çапăçма пăрахманха. Анчах та, тет хаçат, Италин тĕп вăйĕсем Амхар облаçĕнче (Çурçĕр Абиссинире) вырнаçса тăраççĕ. Çак питех те пысăк района çурçĕр енчен çÿллĕ тусем хÿтлесе тăраççĕ, вĕсем урлă каçса тухма май çукпа пĕрех. Кунта моторизованнăй чаçсен ĕçĕсене сарса яма май çук теме те юрать. Англичансем туртса илнĕ Адуа хулине Гондарпа çыхăнтарса тăракан çул Итали оборонин опорлă пункчĕсенчен пĕри пулса тăрать. Çак çул чăн-чăн крепость пулса тăракан тусем урлă иртсе пырать. Пулма пултарать, тет хаçат, Абиссинире тусем çинче Италин 60—70 пин салтакне англичансем пур енчен те хупăрласа илĕç. Çак районра итальянецсен продовольстви çителĕксĕр пулать. Хаçат илнĕ сведенисем тăрăх, Англи командованине Абиссинири операцисене часрах пĕтерме задани панă, мĕншĕн тесен унта ирĕкленекен войскăсене Египета хÿтленĕ çĕре илсе кайма шутлаççĕ.

* * *

Англин Çывăхри Хĕвелтухăçĕнчи командованийĕ кăларнă коммюникере каланă тăрăх, **Иракра** лăпкă тăрать. Ирак çар министерстви кăларнă, Трансоцеан агентстви панă коммюникере çапла каланă: çĕршывăн хĕвеланăçĕнчи пушхирлĕ пайĕнче Иракăн çĕр çинчи войскисем англичансен позицийĕсене хирĕç вăйлă ĕçсем сарса янă. Ирак самолечĕсем, тенĕ малалла коммюникере, Англи базисем тĕлĕнче разведкăллă вĕçевсем тунă. Англичансен самолечĕсем Багдад çине вĕçсе пынă, 4 бомба пăрахса хăварнă. Англин тепĕр 5 самолечĕ кăнтăр Иракри хуласенчен пĕрин çине темиçе бомба пăрахса хăварнă.

Майăн 15-мĕш. (ТАСС).

КАЗАНСКИЙ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЙ ИНСТИТУТ
имени М. Горького
ОБ'ЯВЛЯЕТ ПРИЕМ СТУДЕНТОВ НА I КУРС 1941—1942 УЧЕБНОГО ГОДА.

Институт готовит агрономов-полеводов высшей квалификации, получающих знания по всем отраслям сельского хозяйства.

Срок обучения в институте—4 года 10 месяцев.

Учебным планом предусмотрено прохождение следующих основных специальных дисциплин, определяющих профиль агронома: растениеводство, селекция и семеноводство, плодоовощеводство, тракторы, автомашины и сельскохозяйственные машины, экономика, организация соц. сельхоз. производства, почвоведение, общее земледелие, агрохимия, энтомология и фитопатология, физиология растений, микробиология, ботаника, дарвинизм, животноводство.

ИЗ ПОЛИТИЧЕСКИХ: марксизм-ленинизм, политэкономия.

ИЗ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ: высшая математика, физика, химия неорганическая и органическая, иностранный язык.

В институт принимаются лица в возрасте от 17 до 35 лет, имеющие законченное среднее образование: десятилетку, рабфак, техникум и среднюю школу взрослых.

Поступающие в институт сдают испытания: по химии, физике, русскому языку и литературе. Отличники принимаются без испытаний.

Принятые в институт обеспечиваются общежитием. При институте имеются столовая и буфет

Заявления принимаются с 1 июня по 31 июля, приемные испытания с 1 по 20 августа. К заявлению прилагаются: свидетельство об окончании среднего учебного заведения (в подлиннике), автобиография и три фотокарточки. Паспорт и военный билет предъявляются по приезде на испытания.

АДРЕС для справок и подачи заявлений: гор Казань, ТАССР, ул. Карла Маркса, д. № 65, директору сельхозинститута. Телефон № 34-7., № 90 и № 3.-21.

4—1 ДИРЕКЦИЯ.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, экономика пайĕн — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, «Ĕçхĕрарăмĕ» журналăн — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство конторин — 0—23.

НТ 3380. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ № 260. Ф. б. 58 84 п. л.